

Četvrti oktobar 1945.

Prve dane i mesece, prve korake i poduhvate FK Partizan, danas je gotovo nemoguće utvrditi, sem naslutiti po sećanjima nekoliko aktera tih događaja. Pisanih dokumenata o počecima gotovo da i nema. Zapisnika, ili makar beležaka, takođe.

Ipak, može se vratiti film na te dane, iako je sve to dosta nepotpuno, a postoje izvesne nesaglasnosti u detaljima, što je i razumljivo, jer je reč o vremenu od pre šest i po decenija.

Proslavljeni ratni komandant Peko Dapčević, kasnije i jedan od predsednika JSD Partizan, a povodom pola veka od osnivanja 1995. Godine, u pismu kojim čestita jubilej, napisao je kako i gde je rođena ideja, pa i odluka o osnivanju kluba:

- **Većina nas, mladih generala, koja je igrala i volela fudbal, okupili smo se i dogovorili da osnujemo fudbalski klub. Oko imena nije bilo natezanja: bili smo partizani, bilo je i najprirodnije da se naš klub zove Partizan.**

Na samom skupu, čini mi se, neformalno je predsedavao Svetozar Vukmanović Tempo, bili su još prisutni Otmar Kreačić Kultura, Vujica Gajinović, Ratko Čoče Vujović (bio je izbaran za prvog predsednika), Koča Popović, Mijalko Todorović Plavi. Možda još i neko. Ne mogu se setiti, sećanja blede...

Ako je danas teško, ili gotovo nemoguće utvrditi detanje, celina događanja, prvenstveno kao atmosfera, može se dosta jasno osetiti.

Još se nije navršila ni godina od četvorogodišnjeg ratnog užasa, u danima opšte oskudice, jedino čega je bilo u izobilju – to su bili polet i nada.

Na tim temeljima je građeno i Sportsko društvo Partizan i njegova nesumnjiva osovina – fudbalski klub, koji je i do danas ostao magnet i duhovni i materijalni oslonac tog najbrojnijeg i najtrofejnijeg sportskog društva.

Datum njegovog rođenja je 4. oktobar 1945. godine, a pripreme su trajale mesecima pre toga. Svetozar Vukmanović Tempo, svojim nesravnjivim entuzijazmom, zalagao se da se pri Centralnom domu Jugoslovenske armije oformi fudbalski klub, a kasnije da se to šiti i na ostale sportove u kojima bi bili sportisti koji su u vojničkim uniformama. Tako su istog dana kada i fudbalska, rođene i sekcije za atletiku, šah, košarku i odbojku.

U leto 1945. Godineu Beogradu je održavano svearmijsko prvenstvo, koje okupilo i 400 fudbalera. Među njima su bile i desetine poznatih igrača, pa i reprezentativaca pre početka drugog svetskog rata, a koji su u to vreme bili u uniformi. Već tada je načinjen spisak najboljih. Kada je doneta odluka o osnivanju fudbalskog kluba, oni su već bili pozvani u Beograd i zajedno su trenirali.

Stjepan Bobek, koji će vrlo brzo postati prvi igrač i jugoslovenska fudbalska veličina, seća se svog prvog susreta sa Beogradom:

- **Stigao sam uveče, vozom i uputili su me u jedan hotel u blizini Železničke stanice. Kada sam legao osetio sam da po meni gamižu stenice. Bilo ih je toliko da sam pokupio svoje stvari i uputio se u Dom armije, ali u to doba noći tamo nisam mogao da uđem, pa sam legao na klupu u malom parku ispred doma i tu prespavao svoju prvu noć u Beogradu.**

Bobek govori kako je doveo još jedno neprijatno iznenađenje u susretu sa Beogradom:

- **Kada sam video u kakvim je ruševinama bio Beograd, nisam mogao da verujem očima. Ja sam rat preživeo u Zagrebu, tamo nije bilo rušenja i takvih tragova rata, koji su govorili o razmerama tragedije. Bio sam šokiran Beogradom, gradom koji ću ubrzo zavoleti i ovde ostati preko 60 godina, a da nikad nisam ni pomislio da bi mi u nekom drugom gradu moglo biti lepše.**

Igrači Partizana, dva dana po osnivanju, 6. Oktobra. Prvi put su istrčali na teren. Pobili su reprezentaciju Zemuna sa 4:2 u sastavu:

Čulik, Čolić, Beleslin, Čajkovski, Đurđević, Švaljek, Šereš (Boba Mihajlović), Atanacković, Rupnik, Božović i Matekalo, koji je bio i prvi strelac (dao je dva gola, Šereš i Rupnik po jedan). Trener je bio Franjo Glazer.

15
1.
Zemun 6. X. 1945.

ПАНАТЕЛЕНА А „Partizan“ - Rep. Zemun 4:2 ✓
 Čelik -
 Čolić Deleslin
 Čajkovski Purdenić Šraljek (Atanastović) ✓
 Šereš (Mihajlović) Atanastović Rupnik Božović Matekalo
 Golove dali: Matekalo 2, Šereš 1, Rupnik 1
 Gledalaca 200. — 2.

Već na prvim utakmicama pokazalo se da snazi Partizana tada niko nije bio ravan. Na sedam sledećih utakmica dali su 45 golova, a nisu primili ni jedan. Živeli su u Centralnom domu armije, nosili uniforme i svako je imao redovna zaduženja. Bobek je, recimo, bio bibliotekar. Uz sve ostalo, oni su učestvovali i na omladinskim radnim akcijama zbog raščišćavanja ruševina i uređenja ulica. Uoči svojih utakmica išli su po gradu i lepili plakate kao najavu.

U 3 meseca svoje prve godine, Partizanovi fudbaleri su odigrali i nekoliko internacionalnih mečeva. Dvadesetog oktobra, na godišnjicu oslobođenja Beograda, Partizan je izgubio od reprezentacije Praga sa 4:1 pred 7.000 gledalaca. Šestog decembra je doživeo i drugi poraz. Pobedu od 4:3 izvojevao je moskovski Dinamo.

Još se nije ni završio prvi mesec od osnivanja, 28. oktobra 1945. Partizan je odigrao i svoju prvu utakmicu u inostranstvu – u Banskoj Bistrici sa 3:1 pobedio je reprezentaciju Slovačke vojske, a nekoliko dana kasnije pobedili su i reprezentaciju Banske Bistrice sa 4:1. U jesen 1945. godine odigran je i prvi fudbalski turnir. U Beogradu su nastupile reprezentacije svih republika FNRJ, reprezentacija Vojvodine i ekipa Jugoslovenske armije. Pobedila je reprezentacija Srbije, koja je u finalu savladala tim Armije sa 1:0.

Tako su proticali ti prvi dani i meseci u redovnim treninzima, vojničkim aktivnostima, a bilo je naravno i vremena za šetnje i zabavu. Uveče bi grupno odlazili na korzo, a vreme za odlazak na spavanje bilo je određeno kao u kasarnama. Vladala je izvanredna atmosfera, a to je uticalo da sve kompaktnije deluju i na fudbalskom terenu.

Franjo Glazer, golman i trener i Miroslav Brozović, bek i kapiten, bili su najveći autoriteti i nije bilo prigovora na njihove odluke.

Godine 1946. Fudbaleri i ostali sportisti Partizana preseljeni su u barake na Šarenoj čupriji u blizini Autokomande. Danas, naravno, nema nikakvog traga od nekadašnjeg sportskog naselja i Fiskulturne škole Partizana.

Već tada je formirana standardna postava, lai redovno su nastupali i oni koji nisu počinjali utakmice, budući da su sve to bili susreti bez protokola i jasnih propozicija. Utakmicama je prisustvovalo sve više gledalaca, iako su gotovo jedine informacije bile po nekoliko plakata, ili još češće „glas glasu“. Publika je već znala imena: Franjo Glazer, Bela Palfi, Ratko Čolić, Franjo Šoštarić, Zlatko Čajkovski, Aleksa Atanacković, Silvester Šereš, Prvoslav Boba Mihajlović, Dragomir Marjanović, Momčilo Radunović, Stjepan Bobek, Milivoje Đurđević, Radislav Janjić, Stanislav Popesku, Miša Šijačić, Ivan Švaljek, Florijan Matekalo, Jovan Vratan, Franjo Rupnik, Josip Krnjić Vladimir Čulik i Miroslav Brozović.

Sećanje Artura Takača

U skaldu sa vremenom koje je bilo obeleženo jurišima ka novom, boljem, organizovanijem životu, plemenit aideja o formiranju velikog sportskog kolektiva, pala je na plodno tle. Ali, to je i vreme u kome se na formu i proceduru malo ili nimalo obraćala pažnja, pa danas gotovo i da nema zapisa o počecima.

Ono što je nesporno, jeste da je u središtu tog značajnog kulturno-sportskog poduhvata bio Svetozar Vukmanović Tempo. No, tako krupna odluka i ideja mogla se ostvariti samo uz zalaganje i oduševljenje velikog broja ljudi koji su, uz srećan sticaj okolnosti, doprineli da se najmanje vremena utroši na formu, a mnogo više na plodotvorni rad.

Nije proteklo mnogo vremena od ideje do ostvarenja i novi sportski gigant je postavljen na dobre temelje i nastavio je da raste sve do današnjeg dana. Artur Takač, tada mladi oficir, jedan je od ljudi koji su operativno bili u organizovanju Partizana od prvog dana. Takač, predratni poznati teniser i atletičar, kasnije i sve do kraja života, bio je neprikosnoveno sportsko ime i u međunarodnim razmerama. Srećom, Takač je svoja sećanja na to vreme zapisao i mi danas objavljujemo ovo dragoceno svedočenje jednog od ljudi, koji su bili u samom središtu te poletne organizacije:

- **Maja-juna 1945. godine data je inicijativa da se u ključnim sportovima održe takmičenja za prvenstvo nove Jugoslavije. Inicijativu su pokrenuli Centralni komitet USAOJ (Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije) i Politička uprava JA. U Topčideru, u kasrnama Garde, sakupljeni su tokom juna i jula 1945. Godine istaknuti sportisti: fudbaleri, atletičari, košarkaši, odbojkaši i plivači, koji su se nalazili u jedinicama JA. Na okupu su se našli: atletičar Pavle Jovičević, fudbaleri Stanislav Poposku, Franjo Glazer, Stjepan Bobek, Prvoslav Mihailović, Zlatko Čajkovski, košarkaš Ratko Vlahović, plivač i košarkaš Božo Grkinić, odbojkaš Mihajlo Marković i drugi...**
U Beogradu su održana finalna takmičenja u fudbalu u kojima su učestvovalе reprezentacije republika i ekipa JA. U finalu Srbija je pobedila JA sa 1:0. Formirali smo tada i armijsku atletsku ekipu, koja je jula meseca učestvovala u Zagrebu na prvenstvu Jugoslavije. Dok sam bio u Zagrebu prvi put sam saznao za osnivanje Partizana. Naime, iz Beograda je nazvao telefonom, major Vlado Mađarić, koji je bio na dužnosti instruktora u Glavnoj političkoj upravi JA i

saopštio da sa Jovićevićem odaberemo najbolje atletičare-vojnike i da ih dovedemo u Beograd, gde se osniva kolektiv vrhunskih fiskulturnika JA. Istovremeno je u Beogradu takva direktiva data poručniku Popeskuu, da u saradnji sa Franjom Glazerom, odabere najbolje fudbalere.

U Beogradu smo se smestili u prostorije SDJA (Centralni dom JA). Načelnik doma je bio potpukovnik Branko Šotra, a načelnik već formiranog Fiskulturnog odeljenja kapetan Ratko Plejić. Naređeno je da se u Glavnoj političkoj upravi javimo generalu, no mislim da je tada bio pukovnik, Otmaru Kreačiću. Tom sastanku su prisustvovali: Otmar Kreačić, major Vlada Mađarić, kapetan Ratko Plejić, kapetan Pavle Jovićević i poručnik Artur Takač. Povremeno je sastanku prisustvovao i general Svetozar Vukmanović Tempo.

Data nam je direktiva za okupljanje vrhunskih fiskulturnika JA i osnivanje sportskog društva pod imenom Partizan. Taj će kolektiv, kako nam je tom prikom saopšteno, raditi u sastavu fiskulturne škole, koja se osniva pri CDJA. Jedno odeljenje škole biće orijentisano na rad sa sportskim ekipama Partizana, a drugo na školovanje instruktora fizičke kulture za potrebe brigada i divizija.

Mislim da je do imena Partizan došlo spontano. Verovatno u prethodnim razgovorima u Glavnoj političkoj upravi. Izvesno je da su prve ideje potekle od generala Svetozara Vukmanovića i Otmara Kreačića. Tom prilikom saopšteno je da će komandant škole biti poručnik Artur Takač, a komesar škole kapetan Pavle Jovićević. Uz veliku podršku Glavne političke uprave i Uprave doma CDJA prišlo se formiranju sportskih ekipa (sekcija) i utvrđene su organizacione forme fiskulturne škole i principi rada sa sportskim ekipama Partizana. Za fudbalsku sekciju bio je zadužen Virgil Popesku, kao referent, a Franjo Glazer je određen za trenera.

Posebno napominjem da je u sastavu fudbalske ekipe ili pak u sastavu drugih ekipa, nije postojala dužnost komesara. Takva funkcija postojala je samo pri komandi škole. Neposredno posle osnivanja, fudbalska ekipa Partizana je, zajedno sa nekoliko atletičara, pošla na turneju u Slovačku. Rukovodstvo je bilo sledeće: major Vlado Mađarić, kapetan Ratko Plejić, kapetan Pavle Jovićević.

U jesen 1946. Godine na dužnost načelnika fiskulturnog odeljenja pri Centralnom domu JA došao je major Božo Švarc, koji je tu dužnost obavljao, ako se dobro sećam, do jula 1948. Godine, kada ju je preuzeo major Branko Kobali.

Već na prvom fudbalskom prvenstvu Jugoslavije 1946/47. Godine Partizan je ubedljivo osvojio šampionsku titulu. Atletičari su dominirali u svom sportu, a uspešno su stratovale i ekipe u ostalim sportovima. Naročito je značajno da su ekipe Partizana, pre svega fudbal i atletika, već u prvim danima kativnosti primenile u svojoj pripremi savremene metode treninga. Svakodnevni trening, solidna fizička priprema, metode individualnog treninga i stalna medicinska kontrola, bile su osnova takvog rada. To je donelo visoki kvalitet, a na tom planu je primerom Partizana ostvaren jak uticaj i na preipreme državnih reprezentacija. Fudbalska ekipa je već u prvoj godini aktivnosti i u godinama koje su sledile psotigla izvanredne uspehe. Može se reći da je u tom periodu Partizan bitno uticao na jugoslovensko priključenje vrhu evropskog fudbala. Statistički podaci tih uspeha su poznati, a radi pregleda

kadrovskih kretanja iznose se sastavi rukovodstva na tim prvim međunarodnim susretima Partizana u inostranstvu. Pored već pomenutog vođstva puta u Slovačku, gostovanje u SSSR-u: Mirko Kalezić, Artur Takač, trener Franjo Glazer, novinar Niko Kadija;

U Bukureštu: Božo Švarc, Artur takač, trener Ilješ Špic i u Švedskoj: Veljko Miladinović, Božo Švarc, Marijan Matančić, trener Ilješ Špic.

Za vreme turneje po Sovjetskom savezu uočeno je da bi za dalji rad trebalo angažovati trener anajvišeg kvaliteta. To je uslovio izuzetan kvalitet igrača. Jedan od najistaknutijih fudbalera, Kiril Simonovski, saopštio mi je još u SSSR, da u Skoplju u FK Vardar, radi izuzetno dobar trener Ilješ Špic. Predlog nije odmah prihvaćen, pre svega zbog zasluga Franje Glazera pri osnivanju Partizana i formiranju fudbalske ekipe.

Najzad je ta važna i za FK Partizan ključna odluka doneta avgusta 1946. Godine.“

ŠPIC I PARTIZANOVA ŠKOLA FUDBALA

Jedan od najznačajnijih trenutaka u dugoj istoriji Partizana zbio se u leto 1946. godine – za trenera je doveden Ilješ Špic.

Pre Špicovog dolaska trener je bio Franjo Glazer, golman svetske slave pre Drugog svetskog rata i ličnost velikih vrednosti, ali u trenutku kada se u Partizanu okupilo nekoliko desetina fudbalera izuzetnih mogućnosti, Glazer se pokazao kao „usko grlo“. Zbog velikih zasluga u prethodnoj godini – i renomea koji je uživao, dosta dugo je trajalo snebivanje da mu se kaže da umesto trener-igrač, treba da bude samo igrač.

U Partizanu u tom trenutku niko za Špica nije znao, sve dok Kiril Džina Simonovski, igrač zlatne žice nije kazao da je u Skoplju Mađar Ilješ Špic, koji je pre i za vreme rata trenirao skopske klubove i bugarsku reprezentaciju. Džina je stavio svoj ugled na kocku kada je preporučio svog ranijeg trenera.

Vreme je bilo takvo, informacije su sporo putovale i obično su se vrtele u lokalnim krugovima, pa je i Špic došao u Partizan više zbog jakog „žiranta“, nego zbog poznate prošlosti.

A njegova igračka prošlost je bila i te kako bogata. Bio je igrač Ujpešta i trinaest puta reprezentativac Mađarske, golgeter, graditelj, savršen tehničar. Najpre je bio igrač–trener u Švajcarskoj između 1936. i 1939. godine, potom je jednu sezonu bio trener Hajduka iz Splita, a do početka rata trener skopskog kluba Građanski, jugoslovenskog prvoligaša.

Tu ga je zatekao početak Drugog svetskog rata, i kao Jevrejinu, bila mu je određena mračna sudbina njegovih sunarodnika. Spasilo ga je to što je kao trener bio prvo potreban u Skoplju, a potom su ga okupatori Bugari uzeli za trenera njihove reprezentacije.

Za Špica je Partizan bio idealan teren. Već je bio okupljen veliki broj dobrih igrača, a klub je formiran sa najvećim ambicijama. Za trenera jasne vizije, takođe i visokih aspiracija, uz u to vreme najbolje uslove, nije moglo da bude idealnije.

Špic je vrlo brzo postao apsolutni autoritet. Veliki poznavaoći posla postaju autoriteti lako i bez prisile, znanje ih brzo izdigne i tako dobiju uvažavanje. Spoj trenera od znanja i skup igrača od talenta, brzo je počeo da daje rezultate. Špic ih je dograđivao kao igrače i uklapao u igru u kojoj će individualne vrednosti biti od najveće koristi za tim. Tek im je Špic otvorio oči koliko još mogu da nauče i dalje napreduju. Bobek, Atanacković, Čajkovski, Simonovski i ostali dobro su razumeli svog trenera, a kako su već bili veliki majstori s loptom, lako su uspevali da pretvore u delo, u igru, zamisli svog trenera.

Špicove zamisli igre bile su u to vreme nešto najprogresivnije, ne samo u našem fudbalu. Tako je stvoreno i prihvaćeno novo shvatanje, novi pogled na igru i pravce njenog razvoja.

Tako je stvorena Partizanova škola fudbala.

Prva generacija Partizana pod Špicovom rukom, na terenu je pokazivala izuzetnu lepotu, ali i efikasnost. Na prvim turnejama Partizan je pobeđivao rivale svetskog ugleda, a svi su bili zadivljeni demonstracijom veštine, koja majstorstvo promovira u najmoćnije oružje na fudbalskom terenu.

Partizanova škola fudbala najpre je formirala igrače, a onda je dograđena – postala je škola budućih učitelja fudbala. Tako su Špicova shvatanja igre nastavila da žive na najproduktivniji način. Igrači koji su na terenu najbolje ostvarivali zamisli svog učitelja postali su treneri i nastavljači linije velikog učitelja. Malo je klubova na svetu koji su dali toliko eminentnih trenera.

Ako bi trebalo sažeti načela te Špicove škole, onda bi se moglo reći da je igra, nadigravanje, veština, osnovna snaga u koju se veruje. U tome je i najveći prostor za razvoj fudbala. Kako je napisao jedan od njegovih sledbenika: „Beskrajne su samo mogućnosti igre“.

Uz kondiciju i tehniku, koje je smatrao temeljom bez koga se ne može, on je tražio inteligenciju, lukavstvo, koncentraciju, otpornost na stres. Znao je da se takav zbir vrednosti ne nalazi lako, pa je cenio u ekipi i one tvrde borce. Ali, igru je bazirao na onim prvim.

Špic je tako verovao u svoje ekipe da ga je malo interesovao rival. Ofanzivom, kombinacijom, veštinom, potezom, može se nadigrati i pobediti svaki rival. Najslabija karika u lancu njegovih inače brojnih vrednosti bilo je relativno zapostavljanje odbrane. Njegovo pouzdanje je počivalo na uverenju da ćemo uvek dati gol više, a ne primiti gol manje.

Špicovo shvatanje i načela škole koju je on utemeljio, i danas žive u Partizanovom shvatanju fudbalske igre. Ta načela se ne nameću, ona su živi tok ideja koje se stiču, prihvataju i prerastaju u uverenje svih onih koji su fudbalsko školovanje prolazili na Partizanovom terenu.

I to je jedna od stvari kojima se Partizan ponosi. Samo najveći klubovi na svetu imaju tako zaokružen misaoni i praktični deo svog delovanja, svoju fudbalsku školu.

Visok međunarodni ugled

Prvih desetak godina posle Drugog svetskog rata gotovo da nisu postojala međunarodna klupska takmičenja. U tom periodu, pa i dosta godina potom, organizovani su prijateljski susreti klubova, a postojao i veliki broj tradicionalnih turnira.

Pobede u tim susretima, a naročito uspesi na turnirima, donosili su veliki međunarodnu ugled.

Kada se govori o prvom Kupu evropskih šampiona – i neočekivanom pozivu Partizanu, iako nije bio šampion Jugoslavije da učestvuje u tom takmičenju – svi se slažu da je to bio rezultat visokog međunarodnog ugleda koji je Partizan tada uživao.

Tako visok rejting Partizana treba tražiti i u uspesima koje je postizao na prijateljskim utakmicama protiv stranih klubova. Partizan je i do danas zadržao tu praksu da igra međunarodne utakmice i van oficijelnih programa, a u prvim godinama postojanja to je bilo najizrazitije. Samo 1983. Godine crno-beli nisu imali nijedan takav susret, a ima prilično godina kada je igrano po 10, 15, pa i više utakmica.

Prve dve utakmice smo pominjali u poglavlju o formiranju Partizana 1945. Godine, a sledila su gostovanja po SSSR, Mađarskoj, Poljskoj, Čehoslovačkoj, uglavnom zemljama istočne Evrope. Godine 1948. U Beograd su došli bečki klubovi Austrija i Rapid. Već sledeće godine Partizan im je uzvratio posetu, a gostovao je i u Švedskoj, Norveškoj, Francuskoj, Alžiru.

Dve godine kasnije, Partizan je gostovao u Nemačkoj, Engleskoj, skandinavskim zemljama, Luksemburgu...Odigrao je samo u toj 1951. Godini 16 utakmica, od kojih je 14 pobedio i 2 izgubio.

Pomenućemo samo nekoliko pobeda Partizana koje su mu, nema sumnje, podigle ugled, učinile ga cenjenim rivalom i tako mu otvorile put 1955. Godine ka najelitnijoj fudbalskoj pozornici za koju svet do danas zna: Rapid (Beč) 2:1 i 5:2, reprezentacija Geteborga 7:3, Malme 2:0, Bordo 5:0, Austrija (Beč) 1:0 i 3:2, Viena 3:0, Keln 2:1, Lil 8:4, AEK 4:2, Panatinaikos 1:0, Olimpijakos 3:1, reprezentacija Kaira 4:1, Kolo KOLO 8:4, Admira 3:1, Honved 3:2, Amsterdam 2:0...

Partizan je bio pobednik i više uglednih međunarodnih turnira. Na internacionalnom turniru 1963. Godine u Kazablanci osvojio je Zlatni kup Muhameda V ispred Monaka i Saragose. Pobednik je, bez poraza, i turnira Pentagonal u Meksiku 1970. Godine (ispred Spartaka, Gvadalahare, reprezentacije Meksika i Botafoga). Partizan je takođe pobednik turnira u Huelvi 1976. Godine (ispred betisa i Atletiko Madrida), kao i fudbalskih turnira u Hong kongu 1984. I Kanu 1988. godine...

S porastom značaja velikih evropskih kupova – a po ugledu na njih održavaju se slična takmičenja na svim kontinentima – za prijateljske utakmice, naročito velikih klubova, ostalo je malo vremena, pa su prijateljski susreti izgubili nekadašnji sjaj i značaj.

Za ovih 60 godina Partizan je bio gost na svim kontinentima i to po pravilu na najvećim stadionima i za rivala imao ugledne klubove.

Partizan je i na svom stadionu dočekivao sve najpoznatije klubove sveta: Honved, Sporting, Spartak, Real Madrid, Keln, Vašaš, Vaker, Legiju, Ferencvaroš, Juventus, Inter, Milan, Rems, Nant, Verder, Spartu, Mančester junajted, Panatinaikos, Sao Paolo, Fiorentinu, Penjarol, Olimpik iz Marseja, Arsenal, Hamburg, Standard, QPR, Borusiju Dortmund, Borusiju Menhengladbah, Romu, Lacio...

Prvi Kup šampiona

Godine 1955. FK Partizan doživeo je svojevrsno priznanje. Posle nekoliko godina javnih i tajnih pregovora vodećih fudbalskih ljudi, čelnika velikih klubova i menadžera, te godine je počelo takmičenje koje dobilo ime – Kup evropskih šampiona. Jedni su hteli kontinentalno takmičenje najboljih klubova, nešto koa

evropska liga, dok su se drugi usprotivili toj ideji, argumentima da bi takva liga ugrozila nacionalne šampionate. Usvojeno je srednje rešenje – da se te jeseni ipak organizuje takmičenje najboljih klubova Evrope, ali po kup sistemu.

Pozvano je 16 najboljih klubova, po oceni UEFA. To su većinom bili prvaci vodećih država u fudbalu ili klubovi koji uživaju najveći evropski rang, iako nisu šampioni.

Među njima je bio i Partizan.

U prvenstvu koje je završeno tog leta, Partizan je bio tek peti na tabeli jugoslovenske lige (prvi je bio Hajduk, a sledili su ga BSK, Dinamo i Zvezda), a od 1949. godine i nije bio uopšte šampion. No, Partizanov rejting je bio tako visok, da čak ni to nije umanjilo njegovu evropsku cenu.

Prvi rival Partizana je bio sporting iz Lisabona i on je zabeležen kao prvi meč u istoriji Kupa šampiona. Prvi susret je igran na terenu portugalskog šampiona i završen je nerečenim rezultatom 3:3. Miloš Milutinović je u Lisabonu dao dva gola, a prvi od njih je upisan kao prvi gol u istoriji Kupa evropskih šampiona, danas najelitnijeg takmičenja na svetu. Neka ostane zabeleženo – bio je 4. septembar 1955. godine.

U revanšu 12. oktobra, Partizan je pobedio sa 5:2 i tako ušao u drugi krug takmičenja. Strelac 4 gola bio je Miloš Milutinović – Plava čigra.

Sledeći rival crno-belih bio je Real iz Madrida. Prva utakmica je igrana na Šamartenu (danas Santjago Bernabeu), a Partizan je poražen sa 4:0. Kod rezultata 0:0 Partizanu su poništena 2 potpuno regularna gola, koja je postigao Miloš Milutinović, a svima na stadionu je ostalo nejasno zašto je sudija Harcig doneo takvu odluku.

Bila je već 1956. godina, 29. januar, kada je Real došao na naš stadion da obavi i tu formalnost, ubeđen da će lako trijumfovati i u Beogradu. Po danu u kome je temperatura bila sipod nule, na zaleđenom i snegom prekrivenom terenu i sa vetrom koji je nanosio sneg, Partizan je nadigrao Real, dao mu 3 gola, a nije primio nijedan. Herceg je na samom kraju pogodio prečku, iako su svi videli loptu u голу. Kada je istekao 90. minut, Španci su se radovali kao da su oni pobedili sa 3:0. I tako visoka pobeda nije bila dovoljna da Partizan ode dalje. Poraz u Madridu je bio ubedljiviji, ali tog 25. Januara dogodilo se prvo veliko fudbasko čudo u Kupu šampiona. Prvak Španije jedva se izvukao pred razigranim Milutinovićem i drugovima. Miloš je opet dao dva gola (sada su priznati, a sudio je Švajcarac Guide), pa je na kraju sa 8 pogodaka na kraju bio najbolji golgeter prvog Kupa šampiona.

Mnogo godina kasnije, slavni predsednik Reala Santjago Bernabeu u svojim memoarima, opisao je i ove susrete sa Partizanom i napisao da se nikad nije više plašio na jednom meču Reala, nego na onom u Beogradu, kada je mislio da će Real doživeti katastrofu. Takođe, opisao je i događaje sa prvog meča u Madridu pred 120.000 gledalaca, navevši da je „bio prinuđen“ od generalisimusa Franka da „ubedi“ sudiju da pomogne Realu, jer jednostavno, Franko nije dozvolio da jedan „klub iz komunističke zemlje“

pobedi špansku instituciju. Istom prilikom, Bernabeu se i javno izvinio Milutinoviću i Partizanu, rekavši da bi sa ta dva gola Miloš Milutinović imao najmanje 10 postignutih golova u KEŠ, a Partizan verovatno osvojio Kup šampiona. (*Dixi et salvavi animam meam*. - Rekoh i spasih svoju dušu). Koliko je Miloš Milutinović fascinirao Barnabeua, govori i to što mu je gazda Reala ponudio blanko ugovor, a da Miloš upiše cenu. Ovaj podatak je potvrdio tada najpoznatiji menadžer na svetu Julius Ukrainček, koji je bio ovlašćen da realizuje ovaj transfer.

METEORSKI UZLET „BEBÄ“

Sredinom pedesetih godina osećalo se da je prva velika generacija Partizana, čiji je predvodnik bio Bobek, prešla podne svog igračkog veka. Ona je za Partizan učinila mnogo, donela mu visok ugled u svetu, punila srca fudbalskih gurmana, ali su vitrine ostale poluprazne. Broj osvojenih trofeja za prvih

deset godina, bio je u nesrazmeri sa istinskom vrednošću pojedinaca koji su činili ekipu.

Taj skromni bilans – dve titule šampiona i četiri osvojena kupa za petnaest godina – bilo je premalo za ambicije kluba, čije su dresove nosili poznati majstori, a na klupi bio trener Ilješ Špic, kome niko nije sporio superiornost po znanju, iskustvu i viziji igre

I u rukovodstvu kluba su osećali da je potrebno učiniti nešto što će uskladiti rezultate sa ukupnim mogućnostima kluba, ali su povučeni potezi koji su doprinosili više nazadovanju nego napretku. Tokom pedesetih godina dovedeno je šest trenera. Za sve to vreme Špic je sklanjan, ili je ostajao u klubu u sporednim ulogama. To je, svakako poljuljalo i njegovu sigurnost, pa i kada se vraćao na čelo struke, izostajali su rezultati.

Za to vreme, tiho i u senci glavne scene, formirala se ekipa mladića čiji je nesumnjivi dar usmeravao raniji prvotimac Partizana Florijan Conja Matekalo. Iako su radili u tišini, sve više se u Beogradu govorilo o generaciji Partizanovih juniora, koji svojim vršnjacima pune mreže, a na svakom potezu im se čita darovitost i temeljna fudbalska škola.

Iz tog tima najpre se izdvojio najstariji među njima, Milutin Šoškić. On je već 1955. godine povremeno stajao na голу prvog tima. Miladinović, Jusufi, Srđan Čebinać, godinu dana posle Šoškića bili su uz prvi tim. Godine 1957. pridružili su im se i Zvezdan Čebinać, Kovačević, Mitić, Vasović, nešto kasnije

Damjanović i Lj. Mihajlović. Bilo je jasno da je došlo vreme za smenu generacija, ne samo što je stara garda bila već umorna, nego i zato što su se ovi mladići nametali i spremnošću, uz nesumnjivi polet.

Već u prvenstvu 1959/60. samo su Belin, Pajević, Kaloperović i Mesaroš bili stariji od 23 godine. Da Partizan nije sedeo skrštenih ruku i pre toga, dokaz je što je nepogrešivo ocenio vrednosti mladih Vukelića, Radovića, Galića, Sombolca, Vislavskog, pa ih je doveo na Topčidersko brdo. U prvoj polovini šezdesetih, kada je imao sjajnu ekipu, i tada je Partizan mislio na sutra, pa su doveli i Hasanagića, Bečejca, Ćurkovića, Rašovića, Pirmajera. Time je zaokružena jaka ekipa i jaka „klupa“.

Posle Matekala, generaciju sa zaštitnim znakom „Partizanove bebe“, godinu dana je vodio Špic, da bi ih za sezonu 1960/61. predao u ruke Stjepanu Bobeku, nekada najboljem realizatoru Špicovih ideja, sada treneru prvog tima.

U prvoj sezoni osvojena je titula prvaka Jugoslavije. U nezadrživom finišu, Partizan je u četiri susreta dao 17 golova, a primio samo četiri. To je bila prva titula šampiona posle one iz 1948/49.

Partizan je osvojio i prvenstvo 1961/62. Tim je delovao tako sigurno, da kada igraju punom snagom i koncentracijom niko nije mogao da im odoli. Ali su pokazali i slabosti. U prvih pet kola prolećnog dela nanizali su pet pobeda uz gol-razliku 12:2, da bi posle nerešenog rezultata sa Zvezdom (1:1) izgubili tri utakmice zaredom. U celom ostalom delu prvenstva izgubili su još samo jednu utakmicu.

Da je uobraženost opasan saputnik, tada su očigledno dobro razumeli, jer su u celom prvenstvu 1962/63. izgubili samo dve utakmice. Tako su osvojili i treću titulu zaredom.

Ali su staru lekciju zaboravili već u sezoni 1963/64. Kažnjena je njihova narcisoidnost – sa devet poraza u šampionatu bili su tek peti.

No, u sezoni 1964/65. ponovo su blistali i to na kraju sa osam bodova prednosti. To je bila njihova četvrta i poslednja titula šampiona. Sledeće godine stigli su do drugog mesta u Evropi, ali su u Jugoslaviji bili jedanaesti!

Tako su završile svoj let „Partizanove bebe“. Tada već iskusni igrači i priznati majstori, razišli su se po svetu. Klub nije imao načina da ih zaustavi i tako se, po mnogim ocenama stručnjaka, raspao u to vreme najjači evropski tim.

Nesporno je da je mogao prema svojoj snazi da postigne i više da su ostali zajedno bar još dve-tri sezone – iako im se ne može osporiti da su ostvarili mnogo – a ni do danas tako silovito u vrh fudbala nije uzletela nijedna, ne samo Partizanova generacija.

Od nje je Partizanu ostalo još jedno kapitalno saznanje: jedini pravi put je školovanje sopstvenih igrača. To iskustvo i do danas, ili danas još više nego ikad, nije zaboravljeno i od tog puta nikada klub nije odustajao.

DRUGI U EVROPI

U jesen 1965. godine Kup evropskih šampiona je ušao u svoj deseti ciklus. Po imenima učesnika, po prikazanim igrama, po interesovanju, po prihodima, to je već bilo takmičenje najvišeg rejtinga na svetu.

Partizan je za sobom imao već četiri pokušaja da se probije među najbolje, ali nije uspevao. I ne samo Partizan, već svi klubovi iz Istočne Evrope još u ranim krugovima takmičenja nailazili su na nepremostive prepreke.

Prvo je to uspelo Partizanu u takmičenju za deseti Kup šampiona – stigao je do poslednjeg stepenika, do finala, kao prvi klub iz ovog dela sveta i izazvao divljenje čitave Evrope.

Partizan, ne samo što je došao do finala, nego je na tom putu eliminisao šampione zemalja visokog renomea.

Najpre šampiona Francuske, Nant. U Beogradu, 22. septembra 1965. godine, pred 30.000 gledalaca, pobedili smo Nant sa 2:0 (strelci Galić i Hasanagić). U Nantu, 13. oktobra u revanšu je bilo 2:2 (Kovačević i Galić). Tako se Partizan plasirao među šesnaest klubova koji idu dalje.

U osmini finala, 9. novembra, u Beogradu je pobeđen prvak Nemačke Verder sa 3:0 (u poslednjih dvadeset minuta strelci su bili Jusufi, Pirmajer i Hasanagić). U revanšu, 19. novembra 1965, pred 30.000 gledalaca, Partizan je uspeo da se odupre snažnom rivalu, primio je samo jedan gol i obezbedio nastavak takmičenja u proleće 1966. – bio je među osam najboljih na kontinentu. Žreb nam je tada dodelio prvaka Čehoslovačke, Spartu.

U Pragu, 2. marta, pred 35.000 gledalaca, Partizan je poveo golom Hasanagića, ali su Česi preokrenuli rezultat i na kraju pobedili sa 4:1. Partizanu nisu davane nikakve šanse da može da nadoknadi toliku prednost rivala. Ipak, uspeo je.

U Beogradu, 9. marta, pred 50.000 svojih navijača ne samo da smo nadoknadili, nego smo ubedljivo deklarirali Spartu sa 5:0 (Kovačević i Hasanagić po dva i Vasović).

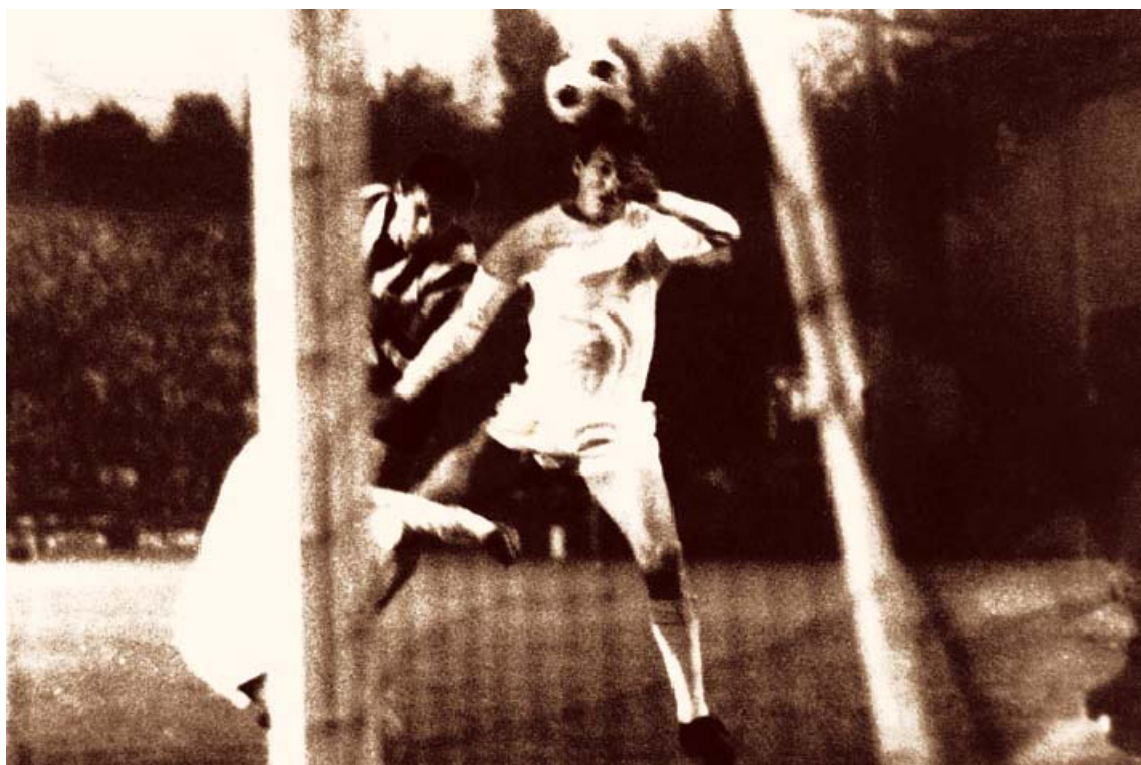

Rival u polufinalu je bio prvak Engleske, Mančester Junajted. U Beogradu, 13. aprila 1966. pred 50.000 svedoka, Partizan je pobedio sa 2:0 (Hasanagić i Bečejac). Revanš je igran na čuvenom Old Traffordu u Mančesteru 20. aprila pred 62.500 gledalaca. Nemajući šta da izgubi, prvak Engleske je tako silovito jurišao da se naša odbrana povijala kao pred orkanom, Mančester je uspeo da savlada sjajnog Šoškića samo jednom.

Partizan je „evropsko čudo“ doveo do kraja. Pred njim je ostao još samo Real iz Madrida.

U Briselu, 11. maja 1966. na stadionu Heysel, pred 60.000 gledalaca, odigrana je finalna utakmica. Poveo je Partizan, ali su Španci uspeli da izjednače, a onda i povedu sa 2:1 i tako je ostalo do kraja.

Partizan je nastupio u sastavu: Šoškic, Jusufi, Mihajlović, Bečejac, Rašović, Vasović, Bajić Kovačević, Hasanagić, Galić, Pirmajer (Ćurković, Damjanović, Davidović, Miladinović, Vukelić). Treneri su bili

Abdulah Gegić i Stanislav Virgilije Popesku.

Partizan je poklekao na poslednjem stepeniku, iako je posle uspešnih nastupa u prethodna četiri kola

UNION DES ASSOCIATIONS EUROPEENNES DE FOOTBALL (UEFA)
Case postale 10, Borne 16

Rapport de l'arbitre   Referee's Report   Schiedsrichterbericht

Coupe des Clubs Champions Européens
European Champion Clubs Cup
Pokal der Europäischen Meistervereine

EINGANG
18. MAI 1966

Match: **Real Madrid - Partizan Belgrade**

Match to be played at: **Briemel**   In the town: **11. Mai**   at **19.30** hours o'clock (LH)

at the ground of: **Heysel-Stadion**

Arbitre / Referee / Schiedsrichter: **Rudolf Kreitlein**   address / address / Adresse: **Stuttgart-Begerloch, Wachenolderweg 9**

Assistants / Linienrichter / Linienrichter: **Johannes Malka**   address / address / Adresse: **Herten, Stuttgart-Vaihingen**

Ernst Bohmid

Result / Resultat: **2:1** in favour of / in favour of / zugunsten von: **Real Madrid**   Half-time score / Halbzeitresultat: **0:0**

	Name des joueurs du club visité Names of players from team Namen der Spieler des Heimteams			Name des joueurs du club visité Names of players visiting team Namen der Spieler des Gastteams		
	Prénoms Christian names Vornamen			Prénoms Christian names Vornamen		
Goalkeeper / Torwart	ARAUQUISTAIN	JOSE	1	ŠOŠKIĆ	MILUTIN	1
Referee / Schiedsrichter	PEREZ	ENRIQUE	2	JUSUFI	FATKHAJEV	2
	SANCHEZ	MANUEL	3	MIHAJLOVIĆ	LIUBANIR	3
	MARTINEZ	JOSE	4	BEČEJAC	RAĐOJEVIĆ	4
Goal / Torwart	ZOCO	IGNACIO	6	VASOVIĆ	VELIĆ	6
	DE FELIPE	PEDRO	5	RAŠOVIĆ	BRANKO	5
	SERENA	FERNANDO	7	BAJIĆ	OLAJA	7
Forward / Stürmer	AMARO	RAMON	8	KOVAČEVIĆ	VLAŠIĆ	8
	GROSSO	RAMON	9	HASANAGIĆ	MUSTAFA	9
	VELAZQUEZ	MANUEL	10	GALIĆ	MILAN	10
	GENTO	FRANCISCO	11	PIRAČA	JOSIP	11

Captains / Capitaine / Kapitän: **Popesku**   Signature / Unterschrift: **Popesku**
 Referee / Schiedsrichter: **Rudolf Kreitlein**   Signature / Unterschrift: **Kreitlein**
 Assistant / Linienrichter: **Johannes Malka**   Signature / Unterschrift: **Malka**

Referee / Schiedsrichter: **Rudolf Kreitlein**   Signature / Unterschrift: **Kreitlein**
 Assistant / Linienrichter: **Johannes Malka**   Signature / Unterschrift: **Malka**

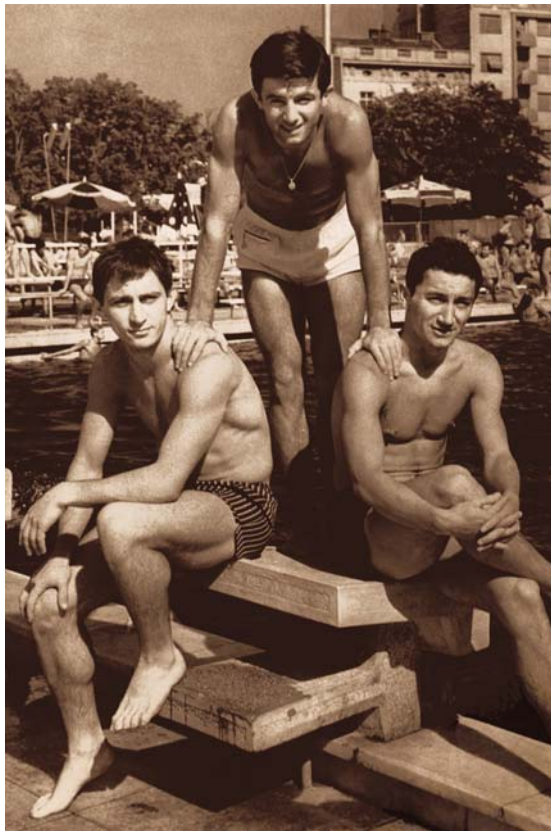
Referee / Schiedsrichter: **Rudolf Kreitlein**   Signature / Unterschrift: **Kreitlein**
 Assistant / Linienrichter: **Johannes Malka**   Signature / Unterschrift: **Malka**

stekao sigurnost. Više nijedna njegova pobjeda nije mogla da se smatra iznenađenjem.

Najslabija karika jugoslovenskog šampiona bila je na psihološkom planu, i tu je pao. Imali smo tim najveće snage, ali je klub u tom trenutku bio slab za toliko uspeha i slave i nije mogao da zaustavi rasulo u najvažnijem momentu.

To je verovatno najveći razlog neuspeha u finalu, upravo tada kada je bilo najpotrebnije biti stabilan. Konačni poraz je nastupio odmah posle finala, kada se veći deo tima raspršio na sve strane, a ono igrača što je ostalo – a to je takođe pružalo mogućnosti da se formira jaka ekipa – ostalo je dezorijentisano. I treneri i igrači su osećali da iza njih ne stoji jaka organizacija, da se sve odvija više stihijski nego planski.

Do novog uspona i trofeja čekalo se punih deset godina, koje su crno-beli proveli u osrednjosti i bledilu, nikad poslednji, ali nikad ni prvi, što je za klub velikog prethodnog renomea i uspeha nedopustivo malo.

SREDNJEEVROPSKI KUP (MITROPA KUP)

Evropsko klupsko takmičenje sa najdužom tradicijom – Srednjeevropski kup – Partizan je osvojio u sezoni 1977/78.

Pohod Partizana počeo je 28. septembra 1977. godine utakmicom u Beogradu protiv čehoslovačke ekipe Zbrojovka iz Brna. Sa dva gola Vukotića i golovima Trifunovića, Grubješića i Prekazija, Partizan je pobedio sa 5:1.

U drugom kolu, 14. decembra, crno-beli su gostovali u Peruđi. Italijanski predstavnik je pobedio sa 2:1, i to je bio jedini poraz Partizana u ovom takmičenju.

U trećem kolu Partizan je gostovao u Brnu i pobedio Zbrojovku sa 2:3. Bio je 29. mart 1978. godine.

U četvrtom krugu, 19. aprila 1978. u Beogradu, Partizan je igrao revanš sa italijanskom Peruđom, ispratio ih sa 4:0 i ubedljivo se revanširao za jedini poraz do tada. Golove su dali Klinčarski, Santrač, Jović i Zavišić.

S druge strane do finala se probio slavni mađarski tim Honved. Završna utakmica je odigrana na Partizanovom stadionu, 13. decembra 1978. godine, i završena je našom pobedom sa 1:0. Gol je dao Aca Trifunović.

Beograđani su nastupili u sastavu: Zalad, Đurović, Kozić, Trifunović, Lazičić, Stojković, Zavišić, Živković, Santrač, Varga, Prekazi, Klinčarski.

Trener je bio Ante Mladinić.

LIGA ŠAMPIONA

U jesen 2003. godine FK Partizan je izabrao pravo da se takmiči u Ligi šampiona Evrope, najjačem klupskom planetarnom nadmetanju u fudbalu. Mesto među najboljima obezbedilo mu je to što je u dva susreta bio bolji od tada trećeg kluba engleske prve lige, Njukasla, sa kojim se sastao u poslednjem kolu kvalifikacija. Posle Partizanovog poraza u Beogradu (0:1), i pobjede (1:0) u Njukaslu, Partizan je bio bolji u izvođenju jedanaesteraca. Pre toga Partizan je eliminisao prvaka Švedske Ćurgarden (1:1 i 2:2).

Prilikom formiranja grupa za Ligu šampiona, Partizan zaista nije imao sreće. Žreb mu je odredio rivale: Olimpik iz Marseja, Real iz Madrida i Porto, prvaka Portugalije. Oni su bili daleko najjača grupa. Sva tri rivala su bili prvaci Evrope i pobednici Kupa UEFA, a zbir titula nacionalnih šampiona Francuske, Španije i Portugalije prelazi brojku šezdeset.

Real je najtrofejniji klub na svetu. Porto je bio pobednik Kupa UEFA samo nekoliko meseci ranije, Olimpik najbolji u zemlji svetskih prvaka.

Lotar Mateus, čovek nesavršenog optimizma, nije se uplašio. Uverenje da se može uspeti i u toj do danas najjačoj maloj ligi na svetu, preneo je na igrače i klub u celini. Tih dana karte za Ligu šampiona u Beogradu su dostizale višestruku cenu.

Partizan nije uspeo da se plasira za nastavak takmičenja, ali cela ta jesen je protekla u znaku crno-belih.

Prvu utakmicu u grupi Partizan je igrao na svom terenu protiv Porta, kluba koji će posle nekoliko meseci postati pobednik nacionalnog kupa i šampion Portugalije, a na kraju i prvak Evrope. Bez obzira na neskriveni optimizam Mateusa, Partizan je u taj susret ušao dosta bojažljivo. Tek pošto je Porto poveo, naši igrači su krenuli punom snagom i Delibašić je izjednačio – 1:1 je ostalo do kraja, a tadašnji trener Portoa koji se zvao Žoze Murinjo (koji će u potonjim godinama postati sigurno najveće svetsko trenersko ime u prvoj deceniji XXI veka) mogao je da odahne i da izrazi zadovoljstvo nerešenim ishodom.

Druga utakmica je igrana u Marseju. Partizan je počeo izvanredno, odigrao je sjajno 1. poluvreme, stvarao šanse, kontrolisao igru, a onda se dogodio obrt. U finišu 1. poluvremena, za samo nekoliko minuta naš napadač Delibašić je dobio dva žuta kartona i isključen je. Posebno je iritantan bio drugi žuti karton (i automatsko isključenje) kojeg je italijanski arbitar Mesina pokazao Delibašiću u samom finišu 1. poluvremena, zbog navodnog simuliranja jedanaesterca u kaznenom prostoru francuskog tima, iako je postojao kontakt između Delibašića i protivničkog fudbalera. U drugom poluvremenu Partizan, iako u brojčanom deficitu na terenu, propušta još jednu sjajnu šansu da dođe u vođstvo (igrač Marseja posle šuta Saše Ilića sa same gol linije izbacuje loptu u polje), a nakon toga Marsej dolazi do daha i u jednoj akciji, posle očiglednog faula nad golmanom Radakovićem, a kojeg na stadionu jedino sudija Mesina nije video, Olimpik je poveo. Kola su krenula nizbrdo, primljena su još dva gola. Ovo je bila jedina utakmica u grupnom delu takmičenja u kojoj je Partizan bio rezultatski inferioran iako je, posebno u prvih 45

minuta, pružio jako dobru partiju na gostujućem terenu.

Treću utakmicu crno-beli su igrali protiv Real Madrida, protiv ekipe koju je tada ceo fudbalski svet zvao „fudbalski galaktičari“, zbog zaista sijaset zvučnih imena koja su tada nastupala za Real – golman Kasiljas, Roberto Karlos, Hiero, Figo, Bekam, Zidan, Raul, Ronaldo, Guti... I samo ime rivala je ulivalo strahopoštovanje

i mnogo iskusnijim timovima, pa je i Partizan igrao suviše bojažljivo. Jedino golman Pantić nije bio impresioniran imenom rivala, branio je izvanredno, a ipak je primio gol – iz očigledne ofsajd pozicije strelca Raula zbog koje je švajcarski arbitar Busaka kasnije bio i suspendovan, pa neko vreme nije sudio u Ligi šampiona. U toj psihološki teškoj utakmici Partizan je imao prilike, naročito Drulović i Ilić, ali one nisu iskorišćene. U sećanju posebno ostaje prilika i šut Drulovića nakon kojeg je čuveni engleski as Dejvid Bekam pukom slučajnošću bio tako postavljen da ga je ispred same gol linije lopta pogodila u telo i odbila se u polje umesto u mrežu u koju je precizno upućena. Recimo i to da je Partizanov napad u Madridu bio oslabljen neigranjem Delibašića, koji je bio kažnjen zbog isključenja u Marseju.

U četvrtom kolu Partizan je dočeka Real na svom stadionu i odigrao najbolju utakmicu u ovom ciklusu, ali nije pobedio. Najzrelija šansa je propuštena kada Saša Ilić, iz idealne prilike, pet minuta pre kraja, nije zatresao mrežu Reala. Posle toga svet je obišao snimak na kome se vidi kako golman Španaca Kasiljas teši očajnog kapiten Partizana zbog neiskorišćene idealne prilike.

Tada je bilo već jasno da Partizan sve karte mora da uloži na susret u poslednjem kolu protiv Olimpika, budući da je u petoj utakmici gostovao u Portu. Bilo je nerealno očekivati da se na tom terenu osvoje bodovi. Izgubili smo sa 2:1.

U šestom kolu Marsej je igrao na stadionu Partizana. Samo pobeda nam je obezbeđivala treće mesto i nastavak takmičenja u Kupu UEFA. Pobeda nad Marsejom i nije bila nerealna želja, a sama utakmica je to i potvrdila. Partizan je u prvih 45 minuta propustio 2 izrazite prilike za pogodak (Delibašić i Saša Ilić), onda je Marsej poveo sredinom 2. poluvremena, zatim je Delibašić izjednačio 10-ak minuta pre kraja, a onda je neposredno nakon tog izjednačujućeg pogotka Ilić bio u “mrtvoj šansi” da Partizanu donese pobedu koja bi značila i “zimovanje” u Evropi - sa samo 5 metara je silovito šutirao i umesto mreže pogodio skamenjenog golmana Olimpika pravo u glavu...lopta se od glave golmana odbila u polje, sa prepunih tribina stadiona u Humskoj čuo se strahovit uzdah i tako je na kraju ostalo samo 1:1. Nije preterano reći da je Olimpik srećno prošao, osvojio treće mesto i nastavio potom takmičenje u Kupu UEFA.

Za Partizan je tako završeno ovo takmičenje. S obzirom na mladost ekipe i neiskustvo – i naročito, s obzirom da je bila najjača mala liga koja je ikad igrala u istoriji fudbala – Partizan je učinio koliko je objektivno mogao. Nije izgubio nijednu utakmicu na svom terenu, igrom je bio u većini susreta ravnopravan uglednim rivalima, a i kada je gubio bilo je to minimalnim rezultatom.

Koliko je ova Partizanova grupa bila jaka, o tome govore i sledeće činjenice: Za Real Madrid smo već napisali da su ih zvali “fudbalski galaktičari” što su oni po imenima zaista i bili. Porto? Pa on je te sezone 2003/04 postao prvak Evrope, osvojio je tu Ligu šampiona! A Marsej? On je u kupu UEFA stigao “samo” do finala, pri čemu je u polufinalu tog takmičenja nadvisio upravo engleski Njukasl kojeg je Partizan eliminisao u kvalifikacijama za Ligu šampiona!

Partizan je iz ovog takmičenja izašao svakako sa uvećanim rejtingom i dobrom zaradom. Kao domaćinu, odata su mu sva priznanja, iako je bio debitant u takmičenju ovakvog ranga.

Posle sedam godina, crno-beli su u sezoni 2010/11 ponovili podvig i eliminacijom jermenskog Pjunika (pobedama od 3:1 i 1:0), potom finskog Helsinkija (pobedama od 3:0 i 2:1), a onda i belgijskog giganta Anderlehta (2:2 u Beogradu, 2:2 i u Briselu, pa nakon briselskih produžetaka i izvođenja jedanaesteraca 3:2 za Partizan) uspeli da se plasiraju u grupnu fazu Lige šampiona, po drugi put u istoriji našeg fudbala i kluba! Posebno je dramatično bilo na poslednjoj prepreci do Lige šampiona, u briselskom revanšu protiv velikog Anderlehta. Partizan je nakon beogradskih 2:2 ušao hrabro u revanš na stadionu „Van den Štok“, poveo još u prvom poluvremenu golom Klea sa 0:1, potom na početku drugih 45 minuta i sa velikih 0:2, opet golom Klea, da bi onda nakon sjajne akcije crno-belih, odličnog šuta Ilieva ali i fantastične reakcije golmana Anderlehta sprečeno vođstvo Partizana od 0:3, koje bi sigurno definitivno zapečatilo sudbinu Belgijanaca. Umesto toga, usledio je kiks-gol za 1:2, potom i izjednačenje Anderlehta na 2:2, da bi Partizan potom “visio” ali i “preživeo” do kraja regularnog dela igre. U produžecima su crno-beli ponovo došli sebi, sačuvali su bez većih problema svoju mrežu, mada su u par kontranapada mogli doći i do velike pobede. Ipak, u produžecima nije bilo golova i jedanesterci su morali da odluče. Prilikom tih penala desilo se nešto što je zaista retkost u fudbalu (pogotovo u onom najviše klase), a što je donelo veliku radost svima koji vole Partizan – igrači Anderlehta su čak tri puta penale izveli i šutirali „nebu pod oblake“, pa Partizanu nisu smetala ni dva sopstvena promašaja, već su mu bile dovoljne 3 uspešne realizacije (Kleo, Petrović i Stanković) da se domogne Lige šampiona 2010/11!

U žrebu za grupni deo Lige šampiona 2010/11, crno-beli su dobili veoma „nezgodne“ rivale – engleskog giganta Arsenal, ukrajinski Šahtjor i portugalsku Bragu. Prve prognoze su govorele da crno-beli realno maksimalno mogu da se sa Bragom bore za 3. mesto u grupi, što bi obezbedilo nastavak takmičenja na proleće u Ligi Evrope. Ipak, i takve prognoze su bile previše optimistične kad je Partizan u pitanju, s obzirom da će se ispostaviti da će crno-beli izgubiti svih 6 utakmica u grupi. A nije baš moralo tako biti...

U prvom kolu je Partizan gostovao Šahtjoru u Donjecku. Tamo se naš tim uglavnom branio i do 70. Minuta uspešno odbranio, ali je tada iz slobodnog udarca Šahtjor došao do gola, koji mu je na kraju bio dovoljan za pobedu od 1:0. Partizan je nakon primljenog gola zaigrao nešto ofanzivnije i opasnije po gol

rivala, stvorio je i par lepih prilika u kratkom vremenskom intervalu, ali iz njih nije uspeo da izbori ništa više od minimalnog poraza.

U 2. kolu je u Humsku stigao veliki Arsenal. Atmosfera je bila spektakularna, stadion prepun, a Englezi su otišli kući pobedivši Partizan sa 3:1. Naš tim se dobro držao čitavo 1. poluvreme (koje je završeno 1:1) protiv velikog favorita, a i u trećoj četvrtini meča Arsenal nije uspevao da stekne rezultatsku prednost – čak ni kada je u tom periodu za njega dosuđen jedanaesterac kojeg je golman Stojković odbranio! Ipak, tom prilikom je Partizan kažnjen ne samo penalom protiv sebe, već i crvenim kartonom za štopera Jovanovića – ovo poslednje je, čini se, bilo prestrogo od strane sudije. U nastavku, brojčano oslabljen, Partizan nije izdržao protiv veoma kvalitetnog protivnika. Primio je još 2 gola, a u samom finišu je Partizan promašio jedanaesterac i tako propustio priliku da, ako ništa drugo, makar minimalno bude poražen – ostalo je 1:3 u korist engleskog giganta.

U 3. kolu, put je Partizana odveo u portugalsku Bragu. Tamo su crno-beli poraženi sa 2:0 (drugi pogodak su primili u poslednjim sekundama utakmice), iako uopšte nisu bili nadigrani od strane Portugalaca. Na sličan način su Portugalci pobedili naš tim i u 4. kolu u Beogradu (ovaj put minimalno, 1:0), iskoristivši svoje veće iskustvo i sačekavši grešku svog rivala. Ovim porazom je Partizan izgubio i teoretsku šansu da se bori za 3. mesto u grupi i nastavak takmičenja u Evropi (u Ligi Evrope) nakon grupne faze takmičenja u Ligi šampiona.

U 5. kolu je u Humsku stigao Šahtjor i posle prvog poluvremena koje je završeno bez golova – u drugih 45 minuta je Šahtjor demonstrirao svu svoju snagu, pobedivši lagano sa ubedljivih 3:0.

Mnogi su crno-bele, pred polednje 6. kolo ispratili u London na noge Arsenalu sa ogromnom bojazni da bi Partizan tamo mogao doživeti rezultatsku katastrofu – tim pre ako se zna da je Braga u Londonu od Arsenala primila čak 6, a Šahtjor 5 golova! Ipak, iako je taj meč takmičarski bio bitan samo Arsenalu (koji je morao da pobjedi da bi bio siguran za plasman u 1/8-finala Lige šampiona), Partizan je odigrao u Londonu veoma hrabro i borbeno, pruživši solidnu partiju, ne osramotivši se ni igrački, a ni rezultatski. Arsenal jeste pobedio sa 3:1 (sa 2 data pogotka u poslednjoj četvrtini utakmice), ali se dobro pomučio da do te pobjede dođe.

LIGA KUPA UEFA I LIGA EVROPE

Posle sezone 2003/04 u kojoj je Partizan napravio krupan prodor na međunarodnoj sceni – plasirao se u po prvi put u Ligu šampiona Evrope – i među najboljima pokazao da može da im bude ravnopravan, usledila je sezona 2004/05 u kojoj je trebalo dokazati da uspeh iz prethodne sezone nije bio slučajan. I, Partizan je to pokazao, ovog puta takođe u evropskoj konkurenciji – u Ligi Evropske fudbalske federacije (Liga UEFA). U kvalifikacijama za plasman u tu ligu, Partizan je eliminisao dva rumunska kluba. Najpre Otelul, a onda i bukureštanski Dinamo. Onda je žrebom formirana mala liga od pet klubova: Midsbro (Engleska), Viljareal (Španija), Lacio (Italija), Egaleo (Grčka) i Partizan. Igralo se po jednostrukom bod-sistemu. Svaki tim je igrao po dve utakmice na svom terenu i dve u gostima. Žreb je odredio da Partizan bude domaćin Egaleu i Viljarealu.

Prvu utakmicu Partizan je dobio sa 4:0 protiv Egalea. Grčki bunker je odolevao sve dok ga je Partizan načeo, posle toga je sve bilo lakše.

Drugu utakmicu smo igrali protiv Lacija u Rimu. Golovima Pjera Boje, Partizan je većim delom utakmice bio u vođstvu, ali su Rimljani ipak izjednačili – 2:2.

U Beogradu, protiv Viljareala, bilo je 1:1 i to je Partizanu bilo dovoljno, bez obzira na rezultat koji će postići u Engleskoj, jer je Lacio igrao nerešeno sa Egaleom.

Rezultat protiv engleskog prvoligaša više nije imao takmičarskog značaja, jer je Partizan pobedom i uz dva nerešena rezultata obezbedio mesto među 32 najbolja kluba u ovom takmičenju i trećeplasiranih u Ligi šampiona.

U šesnaestini finala protivnik Partizanu je bio ukrajinski prvoligaš Dnjepar iz Dnjepropetrovska. U Beogradu je bilo 2:2 i izgledalo je da su Partizanove šanse u revnašu slabe. Tako su se ponašali i Ukrajinci, nisu krili da sebe već vide u nastavku takmičenja.

Ali, Partizan je režirao novo iznenađenje, pobedom od 1:0 u Dnejpropetrovsku obezbedio je mesto među šesnaest najboljih.

Žreb nam opet nije bio naklonjen, izvukli smo ekipu CSKA iz Moskve, koja poslednjih godina igra u Evropi sa vrednim uspehom. Posle 1:1 u Beogradu, kada je ruski tim bio ubedljivo nadigran, usledio je revanš i 2:0 za Moskovljane, uz zapažen prilog tom rezultatu italijanskog sudije Papereste.

Partizan je u dve godine zaredom postigao dobar prodor među najjačim klubovima Evrope i učvrstio veru da će i u narednim godinama beležiti napredak.

Dve sezone nakon svog premijernog učešća u Ligi UEFA, crno-beli su sezoni 2006/07 po drugi put izborili učešće u Ligi UEFA. Njega su izborili savladavši u kvalifikacijama najpre slovenački Maribor (2:1 i 1:1), a potom i holandski Groningen (4:2 i 0:1). U Ligi UEFA su za protivnike u grupi dobili italijanski Livorno, izraelski Makabi, francuski Okser i škotski Glazgov Rendžers – opet po jednostrukom bod-sistemu, sa po 2 utakmice u Beogradu i na strani.

Najpre je u Humsku stigao Livorno. Partizan je odigrao dobar meč, poveo sa 1:0, imao idealnu šansu da povisi svoje vođstvo i na 2:0, ali je nije iskoristio. I onda je došao finiš utakmice, slobodan udarac za Italijane sa 40-ak metara, pre kojeg je i golman Livorna otišao u kazneni prostor Partizana! I ne samo da je otišao i tamo stigao na vreme, već je i upućenu loptu iz centaršuta zahvatio glavom i savladao svog kolegu Kralja na голу Partizana, za kranjih 1:1! To se zove peh i sportska nesreća...U 2. kolu u Izraelu je Partizan poražen sa 1:0, u utakmici u kojoj nijedan od rivala nije oduševio, ali u kojem je domaći tim

stvorio više prilika i zaslužen pobedio. U 3. kolu je Partizan ugostio Oksera i veoma brzo došao do vođstva od 1:0. Ipak, ubrzo zatim nastupa veliki pad u igri Partizana, Francuzi brzo preokreću rezultat na čak 1:3, a u samom finišu postižu i četvrti pogodak (za krajnjih 1:4) čime je Partizan “zakucan” na

poslednje mesto u grupi, bez šansi za “zimovanje” u Evropi. Poslednje 4. kolo je donelo takmičarski nebitno gostovanje u Glazgovu u kojem je Partizan poražen sa 1:0 i tako je takmičenje u grupi završio sa samo jednim osvojenim bodom.

Treće učešće Partizana u Ligi UEFA se zbilo u sezoni 2008/09, koju je Partizan započeo igrajući kvalifikacije za Ligu šampiona. U tim kvalifikacijama je najpre bio uspešniji od azerbejdžanskog Intera iz Bakua (2:0 i 1:1), da bi pao na drugoj i poslednjoj prepreci za ulazak u Ligu šampiona. Ta prepreka se zvala turski Fenerbahçe (2:2 u Beogradu i 1:2 u Istanbulu), a ostaće zabeleženo da je Partizan i više nego drastično oštećen u tom dvomeču od strane škotskog (u 1. meču), odnosno od strane španskog sudije (u revanšu). Ostade gorčina nakon toga, ali i dovoljno snage da se rumunski Temišvar savlada u obe utakmice (1:0 u Beogradu i 2:1 u Temišvaru) i tako izbori Liga UEFA. Partizan ponovo nije imao sreće prilikom žreba za grupe, jer je za rivale dobio veoma jake rivale – italijansku Sampdoriju, nemački Štuttgart, belgijski Standard i špansku Sevilju – koji su svi iza sebe imali prethodnih godina višestruka učešća u Ligi šampiona. Partizan je doživeo poraze u sva 4 meča u grupi (1:2 protiv Sampdorije u Beogradu, 0:2 u Štuttgartu, 0:1 u Beogradu protiv Standarda i 0:3 u Sevilji), mada je posebno u beogradskim utakmicama (protiv Sampdorije i Standarda) realno trebalo da izbori po remi, tj. po 1 bod. Nije Partizan mnogo podbacio ni u Štuttgartu, imao je i tamo prilika da izbori bolji rezultat (oba gola je primio u poslednjih 15 minuta utakmice), a jedino je u Sevilji totalno nadigran i potpuno zaslužen poražen ubedljivim rezultatom.

Četvrto učešće Partizana u Ligi Evrope (novo ime nekadašnje Lige UEFA) desilo se već naredne sezone 2009/10, opet po istom scenariju kao prethodne sezone. Ponovo je Partizan startovao u kvalifikacijama za Ligu šampiona. Velški Ril je više nego ubedljivo savladan oba puta (8:0 u Beogradu i 4:1 u Rilju), ali je već u narednoj rundi Partizan eliminisan iz ovih kvalifikacija. Kiparski APOEL je bio uspešniji slavivši 2:0 na Kipru, dok je Partizan u revanšu stigao samo do “pirove pobede” od 1:0 što je bilo nedovoljno. Crno-belima je preostalo samo da se protiv slovačke Žiline bore za ulazak u Ligu Evrope, i ta borba im je i donela plasman u ligu, iako je nakon beogradskih “mršavih” 1:1 izgledalo da su šanse za to gotovo ništavne. Ipak, u revanšu u Slovačkoj, Partizan je pružio taktički i igrački jako dobru partiju, pobedio je sa ubedljivih 2:0 i tako ponovo sebi obezbedio igranje u Evropi sve do kraja kalendarske godine. U grupi su protivnici bili ukrajinski Šahtjor, belgijski Briž i francuski Tuluz. Po prvi put se u ovoj ligi igrao dvostruki bod-sistem, dakle protiv svakog rivala i kući i na strani. Partizan je podbacio, poražen je u 5 od 6 utakmica (u Ukrajini 1:4, protiv Briža 2:4 u Beogradu i 0:2 u Belgiji, a od Tuluzua 2:3 u Beogradu i 0:1 u Francuskoj), jedinu pobjedu (1:0) je slavio u poslednjem kolu, kao domaćin ukrajinskom Šahtjoru.

PARTIZAN U NACIONALNIM OKVIRIMA I U EVROPI U PRVOJ DECENIJI XXI VEKA (2001-2010)

Partizan je u najuspešniji srpski fudbalski klub u prvoj deceniji XXI veka koja je za nama – sa ukupno 6 osvojenih titula šampiona (2001/02, 2002/03, 2004/05, 2007/08, 2008/09 i 2009/10) i sa osvojena 3 nacionalna kupa (2001/02, 2007/08 i 2008/09). Time je ukupan broj osvojenih trofeja na domaćoj sceni, od dana kad je Partizan osnovan pa do juna 2010. godine, dostigao cifru od 22 titule šampiona i 11 osvojenih domaćih kupova. Partizan je u poslednje tri sezone (2007/08, 2008/09 i 2009/10) osvojio čak 5

od mogućih 6 trofeja (sve 3 titule šampiona i 2 trofeja namenjena pobedniku kupa), a i na polovini sezone 2010/11 se nalazi na 1. poziciji na prvenstvenoj tabeli, kao i sa obezbeđenim učešćem u polufinalu nacionalnog kupa. Sve to govori da će ovaj XXI vek i nadalje biti obojen u fudbalske crno-bele boje, bar kada je srpski fudbal u pitanju. Naša dominacija na srpskoj fudbalskoj sceni se po svemu sudeći nastavlja...

Na prethodnim stranicama ste mogli pročitati detalje o svih 6 učešća Partizana u prethodnoj deceniji u jednoj od dve evropske lige – o dva učešća u Ligi šampiona (2003/04 i 2010/11), ako i o četiri učešća u Ligi Evrope (2004/05, 2006/07, 2008/09 i 2009/10). Iako su rezultati i ostvarenja u tim ligama mogli (pa i morali) biti bolji za renome jednog Partizana (sa izuzetkom sezone 2004/05 kada je Partizan “prezimio” u Evropi i još otišao i korak dalje – sve do 1/8-finala Kupa UEFA!), mora se napisati i to da je i sa ovakvim ostvarenjima Partizan u prethodnoj deceniji bio praktično jedini srpski klub koji je koliko-toliko uspešno predstavljao srpski klupski fudbal u Evropi i donosio mu bodove za što bolji položaj Srbije na listi evropskih nacionalnih saveza. Sami plasmani u elitnu Ligu šampiona (među 32 najuspešnijih klubova u Evropi) predstavljaju ogromne uspehe za jedan srpski klub, s obzirom na prilike u evropskom fudbalskom svetu i na činjenicu da fudbalska Srbija na mapi fudbalske Evrope već dugi niz godina predstavlja “sitnu tačku”. Ni četiri izborena plasmana u Ligu Evrope nisu u tom kontekstu za potcenjivanje, pogotovo ako se zna da je Partizan po pravilu dobijao veoma “nezgodne” rivale kao poslednje prepreke do veoma kvalitetne Lige Evrope.

Godine uspona i padova

Ni Fudbalski klub Partizan nije izbegao sudbinu svih sportskih kolektiva: periode uspona i periode padova. Srećom, onih prvih je bilo mnogo više.

Prvi od tih perioda je najduže trajao, čitavu deceniju i po, od osnivanja do 1960. U tim godinama osvojena su samo dva prvenstva i četiri kupa. To je premalo, bar iz dva razloga.

Prvi, što je ekipu vodio Ilješ Špic, u to vreme ubedljivo najbolji i najdelakovidiji trener Jugoslavije. I drugi, što je Partizan imao ekipu sastavljenu od igrača takvih individualnih vrednosti, da se njihovom majstorstvu divio svako ko je imao sreće da vidi bar jednu njihovu igru. Majstor do majstora: Bobek, Miloš Milutinović, Čajkovski, Zebec, Belin, Valok, Atanacković...

Ovaj paradoks – jak tim, veliki trener, a bez ubedljivih rezultata – može se donekle objasniti ležernešću i nedovoljnim zalaganjem protiv ekipe čiji je sastav potcenjivan, ali isto tako i čestim promenama trenera. Špic je proveo 14 godina u Partizanu, uz čak šest pauza, kada je neodlučna uprava dovodila Pogašnika, Ćirića, Tomaševića, Koločaja, Simonovskog i Matekala, a onda ponovo vraćala poverenje starom treneru.

Za sve to vreme siromašnog bilansa, naša reprezentacija je bila priznata evropska sila, a njene dresove je nosilo najviše Partizanovih igrača. I ne samo brojem, nego i suštinskom ulogom bili su centralne ličnosti državnog tima.

Drugi period je počeo formiranjem tima „beba“, koje je fudbalski odnegovao Florjan Matekalo, a završnu glazuru su im dali Špic i Bobek. Oni su se u punoj snazi i solidnoj igračkoj zrelosti pojavili 1960. godine i suvereno vladali i pet – četiri puta su bili šampioni države, a 1966. godine su bili i finalista Kupa evropskih šampiona. Ali, to je bio i kraj čuvenog tima „beba“.

Bez motivacije na domaćem terenu posle velikog finala i sa drugim mestom u Evropi, ono su zauzeli 11. poziciju u Jugoslaviji, a bolja polovina tima je nepovratno otišla na Zapad.

Posle tog razlaza, zavladao je treći period nešto duži od decenije(1966-1976) bez ijednog trofeja.Što je možda i još gore – bez ambicija, sloge, ceo klub je bio okrenut, kao i svi teški bolesnici, samo sebi.Kreativne snage nije bilo ni u klubskom rukovodstvu, ni u timu.

Sledio je period od osam godina (između 1976. i 1982). Krenuo je jako dobro – osvojeni su šampionati 1976. i 1978. godine, a onda je sasvim neočekivano došlo do pada kakav se nije pamtio - na kraju prvenstva 1979. godine, u poslednjem kolu je spasen prvoligaški status sa konačnim plasmanom na 15. mestu. Da je ta kriza bila veoma duboka, pokazalo se i u sledećoj sezoni kada je zauzeto, takođe do tada nezamislivo 13. mesto. Posle još jednog osmog i jednog šestog mesta, konačno je osvojena titula prvaka 1983. Godine.

Peti period, od 1983. Do 1987.godine počeo je drugim mestom posle šampionske titule, a onda i trećim. Uz dva uzastopna prvenstva koja su završena u 1986.i 1987. godini Partizan je ponovo bio prvak države.

Između 1988. i 1991. Godine osvojen je samo jedan Kup, a klub su potresli nesporednosti, svađe, javna vređanja, tako da se može reći da Partizan nikada u svojoj istoriji nije bio tako ispod neophodnog nivoa dostojanstva.

Početak 1989. Godine, mukotrpnim zalaganjem trezvenog dela kluba, strasti su se smirile, počeo je novi period stabilizacije i uspona Partizana.

Ako to vreme obeležimo kao sedmi period u istoriji Partizana, onda ono nesumnjivo zahteva i kratka uvodna objašnjenja, koja možete naći u poglavlju „Jaki kad je najteže“.

Može se bez kolebanja reći da ni Partizan nije izbegao sudbinu svih sportskih kolektiva na svetu – da su kroz neizbežni deo, bez kojeg se ni radost pobeda ne bi osetila, ako bi se samo i uvek pobeđivalo.

Hronologija

-Četvrti oktobar 1945.godine- formiran Fudbalski klub Partizan kao sekcija pri Centralnom domu Jugoslovenske armije.

-25. avgust 1946.- otpočelo prvo posleratno prvenstvo Jugoslavije.Liga sa 14 klubova.Prva utakmica i pobeda Partizan protiv Pobede iz Skoplja 1:0.

-16. novembar 1946.- Prva utakmica u Fudbalskom kupu i pobeda od 2:0 protiv Proletera iz Prištine.

- 8. jun 1947.- pobjeda Partizana sa 10:1 protiv „14.oktobra“ u Nišu. Bobek dao devet golova.
- 13. juli 1947.- Partizan šampion Jugoslavije- prva titula.
- 30. novembar 1947.- Partizan osvajač Kupa- prvi put. Finale Partizan- Naša krila 2:0.
- 22. maj 1949.- Partizan šampion Jugoslavije- druga titula.
- 10. avgust 1950.- sportska sekcija pri CDJA prerastaju u samostalne klubove udružene u Jugoslovensko sportsko društvo
- Jesen 1950.- prva Skupština kluba.Prvi predsednik Ratko Vujović Čoče.
- 1952.- Partizan pobednik Kupa- drugi put. U finalu je pobedjena Crvena Zvezda sa 6:0. Partizan dobija nadimak *Parni valjak*.
- 1952)53- Miloš Milutinović postaje standardni prvotimac. Partizan prvi put u Južnoj Americi, pobjeda nad Kolo Kolom. U grčkoj, u četiri utakmice protiv najjačih klubova i četiri pobjede.
- 1953.- prestaje svaka formalna veza između Partizana i Jugoslovenske armije.
- 29. Novembar 1954.- Partizan pobednik Kupa-trći put. U finalu pobjeda nad Zvezdom 4:1
- 1954/55.- Partizan učesnik prvog Kupa evropskih šampiona. Plasman u osam najboljih.
- 1955.- otišao Zlatko Čajkovski
- 26. Maj 1957. – Partizan osvajač Kupa- četvrti put. U finalu Partizan-Radnički (Beograd) 5:3.
- 1957/58.- u ovoj sezoni povukao se Bobek. Miloš Milutinović otišao najpre na operaciju pluća, a onda pristupio Bajernu.
- 1959.-Klupske boje plavo – crvene zamenjuju se crno-belim.
- 1958/59.- u toku je radikalno podmlađivanje ekipe, koja je nastavljeno i u sledećoj sezoni,“Bebe“ sve više postaju oslonac.
- 1960/61.- Partizan šampion- treća titula
- 1961/62. - Partizan šampion- četvrta titula.Odlazak kapitena Bruna Belina posle 463 utakmice u dresu Partizana.
- 1962/63. - Partizan šampion – peta titula. Pri kraju prvenstva trener Bobek otišao u Panatinaikos. Klub je napustio i Boba Mihajlović,“tehniko“.
- 1964/65. - Partizan šampion – šesta titula.
- 11. Maj 1966. – Brisel, finale Kupa šampiona:Partizan – Real 1:2.jedanaesti u prvenstvu Jugoslavije.

- 1968/69. - odlazi Rašović, dolazi Bjeković.
- 1975/76. –Partizan šampion- sedma titula.U Ljubljani, 11.jula 1976, u poslednjem sekundu poslednjeg kola Bjeković je postigao gol kojim je osvojen šampionat.Bjeković sa 24 gola najefikasniji igrač lige.Otišli Vukotić, Bjeković, Ivančević, Tomić, Kunovac, Boško Đurović (na osluženju vojnog roka u JNA).
- 1977/78. – Partizan šampion - osma titula. U poslednjem kolu Vukotić odigrao 500.utakmicu za Partizan. Trener Ante Biće Mladinić.
- 1978/79. – Partizan u krizi - 15. na kraju prvenstva. U sledećoj sezoni 13. To su najveća potonuća u istoriji Partizana.
- 1982/83. – Partizan šampion – deveta titula. Trofej „Politike“ kao najefikasnijem timu lige. Mance najbolji strelac sa 15 golova. Trener Miloš Milutinović.
- 3.septembar 1985. – poginuo Dragan Mance.
- 1985/86. – Partizan šampion – deseta titula. Početak skandala kada su FSJ i njegov čelnik Šajber oduzeli titulu Partizanu i poklonili je Zvezdi. Odlukom suda titula vraćena Partizanu, ali zbog tog nerazumnog poteza i dugog procesa Partizanu je oduzeta mogućnost da dva puta učestvuje u takmičenju za Kup šampiona.
- 1985. – na mesto generalnog sekretara kluba došao Žarko Zečević.
- 1986/87. – Partizan šampion – jedanaesta titula.
- 1988/89. – Klub doživljava veliku unutrašnju buru. Svađe, suđenja. Drugog februara 1989. godine na čelo kluba dolaze Ivan Ćurković , na mesto predsednika Skupštine, a Mirko Marijanović, na mesto pedседnika Upravnog odbora. Mukotrpnim dugim zalaganjem smiruju situaciju i otvaraju novu eru u životu Partzana.U klub došao Predrag Mijatović.
- 10. maj 1989. – Partizan osavaj kupa – peti put. U finalu Partizan – Velež 6:1. Trener Momčilo Vukotić.
- 1991/92. – za trenera došao Ivan Osim. Ligu napustili klubovi iz Hrvatske i BiH.
- 14. i 21. maj 1992. – Partizan osvajač Kupa šesti put. Dve finalne utakmice. Zvezda – Partizan 0:1 i Partzan – Zvezda 2:2. Trener Ivica Osim.
- 1992/93. – Partizan šampion – dvanaesta titula. Oboreni svi rekordi jugoslovenskih prvenstava. Partizan osvoji o 65 bodova, dao 103 gola(sa rekordnom gol razlikom +83) svi igrači, i golman, upisani u strelce...Prva sezona Ljubiše Tumbakovića na mestu trenera prvog tima.
- 1993/94. – Partizan šampion – trinaesta titula. Savo Milošević najbolji strelac lige.
- 4. i 11. Maj 1994. – Partizan osvajač Kupa sedmi put. Dve finalne utakmice, Spartak - Partizan 2:3 i Partizan – Spartak 6:1

- 1995/96. – Partizan šampion – četrnaesta titula.
- 1996/97. – Partizan šampiona – petnaesta titula.
- 1998. – Partizan osvajač Kupa – osmi put.
- 1998/99. – Partizan šampion – šasnaesta titula.
- 2001. – Partizan osvajač Kupa – deveti put.
- 2001/02. – Partizan šampion – sedamnaesta titula.
- 2002/03. – Partizan šampion – osamnaesta titula.
- 2003. – Partizan učesnik Lige šampiona Evrope.
- 2004. – Partizan učesnik Lige UEFA.
- 2004/05 Partizan šampion – devetnaesta titula.
- 2005/06 Partizan igrao kvalifikacije za Ligu šampiona i ispao u III kolu od Artmedie, nastavio u I kolu Kupa UEFA i ispao od Makabi Petah Tikve
- 2006 Partizan po drugi put igra u Ligi kupa UEFA
- 2007 Partizan igrao kvalifikacije u kupu UEFA i posle dve pobede nad Zrinjskim izbačen iz daljeg takmičenja odlukom UEFA, zbog ponašanja navijača u Mostaru
- 2007/08 Partizan šampion i osvajač kupa – dvadeseta titula i deseti kup
- 2008/09 Partizan igrao kvalifikacije za Ligu šampiona i pošto je u III kolu ispao od Fenerbahčea, kroz I kolo pobedom nad Temišvarom, kvalifikovao se po treći put u Ligu kupa UEFA
- 2008/09 Partizan šampion i osvajač kupa – dvadesetprva titula i jedanaesti kup
- 2009/10 Partizan igrao kvalifikacije za Ligu šampiona i ispao u II kolu od Apoela sa Kipra, a pobedom nad Žilinom, po četvrti put se kvalifikovao u Ligu Evrope (bivša Liga kupa UEFA)
- 2009/10 Partizan šampion – dvadesetdruga titula
- 2010/11 Partizan igrao kvalifikacije za Ligu šampiona i pobedom nad Anderlehtom prošao u grupnu fazu Lige šampiona po drugi put u istoriji

PARTIZANNOVI REPREZENTATIVCI OSVAJAČI MEDALJA

Olimpijske igre

London, 1948. godine – srebrna medalja: Franjo Šoštarić, Miroslav Brozović, Zlatko Čajkovski, Miodrag Jovanović, Aleksa Atanacković, Prvoslav Mihajlović i Stjepan Bobek.

Helsinki 1952. godine – srebrna medalja: Zlatko Čajkovski, Stjepan Bobek i Branko Zebec.

Rim, 1960. godine – zlatna medalja: Milutin Šoškić, Velimir Sombolac, Fahrudin Jusufi i Milan Galić.

Los Anđeles, 1984. godine – bronzana medalja: Ljubomir Radanović i Admir Smajić.

Evropska prvenstva

Pariz, 1960. godine – srebrna medalja: Milutin Šoškić, Fahrudin Jusufi, Branko Zebec, Milan Galić i Jovan Miladinović.

Rim, 1968. godine – srebrna medalja: Milan Damjanović, Blagoje Paunović i Idriz Hošić.

PARTIZANOVI IGRAČI U TIMU SVETA, EVROPE

Početkom pedesetih godina prošlog veka počele su da se organizuju utakmice kontinentalnih reprezentacija, povodom značajnih datuma iz istorije fudbala, ili još češće, u humanitarne svrhe.

Te utakmice naročito prvih decenija, imale su autoritativne organizatore i visok ugled, a izazivale su veliku pažnju širom sveta. Istovremeno, biti u reprezentaciji Evrope ili sveta, bilo je najviše priznanje koje je mogao da doživi neki fudbaler.

Kasnije su takve utakmice počele da se organizuju češće i to je umanjilo njihov ugled, pa i interesovanje, ali i dalje svaki igrač želi da obuče dres nekog takvog sastava, naročito ako je na dresu znak FIFA ili UEFA.

Prva velika utakmica tog tipa odigrana je u Londonu, 21. oktobra 1953. povodom devedeset godina od osnivanja Fudbalskog saveza Engleske. Igrala je reprezentacija Evrope protiv selekcije slavljenika i domaćina susreta. Završena je 4:4, a među reprezentativcima kontinenta bili su i igrači Partizana – Zlatko Čajkovski i Branko Zebec.

Povodom stogodišnjice Fudbalskog saveza Engleske, 23. oktobra 1963. godine, ponovo u Londonu, igrana je utakmica Engleska–Tim sveta. Pobili su Englezi sa 2:1, a gol reprezentacije sveta u drugom poluvremenu branio je naš Milutin Šoškić, pošto je na голу zamenio slavnog Lava Jašina.

U Beogradu, 23. septembra 1964. godine, igrana je utakmica Jugoslavija–Evropa za postradale od zemljotresa u Skoplju. Za selekciju kontinenta, koja je pobedila sa 7:2, nastupili su igrači Partizana – Šoškić, Jusufi, Vasović i Galić.

U Rimu, 25. februara 1981. godine, takođe u dobrotvorne svrhe, igrali su Italija i Tim sveta, koji je pobedio sa 3:0, a u izabranom timu planete nastupio je i naš Nenad Stojković.

Čehoslovačka i Evropa (4:0) igrale su u Pragu 19. avgusta 1981. Povod je bio 90 godina Fudbalskog saveza Čehoslovačke, a dres tima Evrope nosio je Nenad Stojković.

Povodom oproštaja od fudbalskih terena slavnog engleskog golmana Šiltona, odigrana je utakmica engleske reprezentacije protiv izabranog Tima sveta. Među odabranim fudbalerima Tima sveta bio je i Predrag Mijatović, tada igrač Partizana.

Bilo je još igrača koji su bili birani za ugledne sastave Evrope i sveta. Poslednji Partizanov igrač u timu kontinenta bio je Igor Duljaj, na jednoj revijalnoj utakmici u Dubaiju, pre nekoliko godina.

Ovde smo nabrojali samo one utakmice koje su imale značajne povode, organizatore od autoriteta i koje su bile pod pokroviteljstvom visokih međunarodnih fudbalskih foruma.

Upravo zbog serioznosti kojom su organizovane i imena najboljih fudbalera tog vremena, ove utakmice su imale izuzetan publicitet u svetu, a dizale su rejting ne samo izabраниh igrača, nego i njihovih klubova.

PARTIZANOVI TRENERI U SVETU

Kada se govori o Partizanovoj omladinskoj školi fudbala, onda se prevashodno misli na pripremanje igrača. To i jeste glavna namena te škole, kao rezultat uverenja da samo svojom školom Partizan može da dođe do igrača koji će odgovarati njegovim visokim kriterijumima.

Istovremeno, Partizan je i katedra na kojoj diplomiraju i treneri, takođe visokog nivoa. I oni koji su kod nas došli kao već formirani igrači, dolaskom u Partizan dograđivali su svoj igrački profil, svoje fudbalsko znanje dopunjavali su kao na poslediplomskim studijama. Pre svega, prihvatili su Partizanov pogled na fudbal, shvatanje igre.

To je ono što zovemo Partizanovom školom fudbala. Zasluga je Partizanovih igrača-trenera što se taj pogled širi.

Sigurno je da nema kluba na svetu koji je dao toliko priznatih stručnih veličina, koliko je dao Partizan. Nisu bili retki periodi kada su Partizanovi bivši igrači bili treneri polovine naše Prve lige.

Još je više onih koji su svoje bogato znanje i iskustvo ponudili širom sveta – kao treneri nacionalnih selekcija, ili kao čelni stručnjaci vrhunskih klubova od Evrope, preko svih kontinenata do Južne Amerike. Evo kraćeg spiska onih koji su širili svetom progresivne poglede Partizanove škole fudbala.

Zlatko Čajkovski – Nemačka (Keln, Bajern iz Minhena), Izrael (Hapoel), Grčka (AEK);

Branko Zebec – Nemačka (Bajern, Hamburger SV, Braunšvajg);

Stjepan Bobek – Grčka (Panatenaikos, Olimpijakos), Tunis (Esperanca), Poljska (Legija);

Miodrag Minda Jovanović – Izrael (Haifa);

Kiril Džina Simonovski – Grčka (Apolon i Olimpijakos, oba iz Atine);

Prvoslav Boba Mihailović – Egipat (Aleksandrija) i selektor nacionalnog tima Nigerije;

Miloš Milutinović – Gvatemala (Meksiko) i Turska. Bio je i selektor jugoslovenske reprezentacije;

Marko Valok – vojna reprezentacija Burme, SAD i Turska. Bio je i selektor našeg državnog tima;

Velibor Vasović – Francuska (Pari Sen Žermen i Anže), Egipat (Zamalek), Švajcarska (Belincona);

Vladica Kovačević – Francuska (Nant i FC Lion);

Tomislav Kaloperović – Turska, više klubova među kojima je i slavni Fenerbahče, Grčka i Kipar;

Fahrudin Jusufi – Nemačka (Šalke 04) i Austrija;

Zvezdan Čebinac – Švajcarska (Bazel i Arau);

Mustafa Hasanagić – Turska.

Velibor Bora Milutinović – Meksiko (Univerzidad), selektor nacionalnih timova Meksika, Kostarike, Sjedinjenih Američkih Država, Nigerije i Kine. Sa svim tim selekcijama, posle uspešnih kvalifikacija, nastupao je i u završnim borbama na pet svetskih šampionata;

Ivan Ćurković – bio je član Stručnog štaba francuske reprezentacije kod selektora Kovača, a potom i kod Mišela Idalgoa, na Svetskom prvenstvu 1982. godine;

Milutin Šoškić – član Stručnog štaba reprezentacije SAD;

Nenad Bjeković – Francuska (u dva perioda vodio je FK Nicu);

Momčilo Vukotić – Grčka (Panionios), Kipar (selektor reprezentacije);

Radimir Antić – Španija (Real Madrid, Barcelona, Saragosa, Ovijedo. Sa Atletikom iz Madrida dupla kruna);

Milan Damjanović – Francuska (Miluz), trener-igrač;

Branko Rašović – Kuvajt (Kejtan), bio je i selektor reprezentacije Jordana;

Blagoje Paunović – Španija

Radmilo Ivančević – Turska, Španija, Kipar;

Slobodan Pavković – selektor Kuvajta;

Dimitrije Davidović – SAD, zemlje Bliskog istoka;

Miodrag Ješić – Tunis, Bugarska;

Ljubiša Tumbaković – Grčka (AEK), Saudijska Arabija, Kina u kojoj sa njim, kao pomoćnici, rade Miodrag Radović i Darko Belojević.

Vladimir Vermezović – Južna Afrika, Slovačka.

BOBEK I JEDANAEST VELIČANSTVENIH

Kada je Partizan slavio pola veka svoje istorije – dakle, 1995. godine – „Partizanov vesnik“ je organizovao veliku anketu, u kojoj su čitaoci birali najboljeg fudbalera svih vremena i jedanaest veličanstvenih – najbolji tim Partizana u do tada proteklih pedeset godina.

Hiljade navijača crno-belih su se opredelile za sledeći tim: Milutin Šoškić (5.910 glasova), Bruno Belin (5.958), Fahrudin Jusufi (4.300), Zlatko Čajkovski (5.244), Branko Zebec (5.218), Velibor Vasović (5.496), Predrag Mijatović (4.946), Miloš Milutinović (4.728), Milan Galić (5.058), Momčilo Vukotić (4.558), Stjepan Bobek (6.272).

Interesantan je podatak da se ovaj izbor navijača gotovo apsolutno poklapa sa izborom većine stručnjaka. To upućuje na zaključak o rafiniranom ukusu i preciznom sudu o igračima, koje daju oni kojima je fudbal samo zadovoljstvo.

Povodom ove ankete, ugledna „Politika“ je pisala:

„O ukusima ne treba raspravljati, ali se čini da je ova anketa dosad najuspešniji pokušaj stizanja do idealnog tima Partizana svih vremena. Zato njen ishod treba pozdraviti kao novi ozbiljan prilog za sistematizovanje istorije fudbalskog kluba Partizan“.

U izboru „majstora za sva vremena“ najviše glasova je dobio Stjepan Bobek. Zaključujući veliku anketu, „Partizanov vesnik“ je pisao:

„Bobek već 38 godina ne igra. Ostala su sećanja, priče o jednom čudesnom majstoru fudbala pred kojim su i navijači rivala skidali kapu. Kao konstruktor igre i golgeter prešao je u legendu. Mit o Bobeku traje i danas. Živa kazivanja očevidaca, kao i pisana reč o ovom velikanu, su tako snažni i jedinstveni, da se ništa što je vezano za ovog asa ne dovodi u sumnju. Igrao je od 1945. do 1958. godine. Svih trinaest godina u Partizanu. Odigrao je 63 utakmice za reprezentaciju, bio njen rekorder i po broju datih golova. Bio i ostao – najbolji među najboljima“.

O Stjepanu Bobeku je napravljen i dugometražni dokumentarni film, a Rade Šošković je napisao i knjigu o toj našoj legendi.

PARTIZANOVO SAZVEŽĐE

Sa dugačkog spiska imena igrača koji su u proteklih šezdeset godina nosili crno-beli dres, izdvojili smo nekoliko o kojima ćemo reći koju reč više.

Da taj izbor ne bi bio formiran po ukusu samo jednog čoveka, ili samo redakcije, usvojili smo kriterijum da prikažemo one koji su kao jugoslovenski reprezentativci osvajali medalje na najvećim sportskim takmičenjima.

Ocenili smo, takođe, da posebnu pažnju zaslužuju oni fudbaleri koje su navijači – u velikoj anketi „Partizanovog vesnika“ – uvrstili u najbolji tim svih vremena. Njima smo pridružili još samo nekolicinu naših igrača, koji su poslednjih godina nosili ime Partizana do šampionskih visina i uglednog mesta u međunarodnom fudbalu.

Među reprezentativcima Jugoslavije prilikom osvajanja dva druga mesta u Evropi, 1960. u Parizu i 1968. u Rimu, bilo je i osam igrača Partizana. Naši igrači su osvojili i četiri zlatne, deset srebrnih i dve bronzane medalje na Olimpijskim igrama 1960. u Rimu, 1948. u Londonu, 1952. u Helsinkiju i 1984. u Los Anđelesu.

Sem ovih imena, još je mnogo onih koji zaslužuju da budu posebno predstavljeni, a vremenska distanca će i do toga dovesti.

Svi oni koji su učestvovali u osvajanju trofeja, naći će svoje ime na ovim stranicama, ili u bogatoj dokumentaciji kojom se završava priča o šezdesetpet godina Partizana.

Stjepan Bobek

Bobek je rođen 3. decembra 1923. godine u Zagrebu. Bio je pravo „čudo od deteta“ koje je sa trinaest godina, a uz legitimaciju starijeg brata, nastupalo za klub Viktorija. Sa dvadeset je postao prvotimac Građanskog. U Partizanu je od prvog dana, 4. oktobra 1945. i do 1958. godine oblačio je dres prvotimca 471 put. Sa 417 golova na čelu je liste najboljih golgetera do danas.

Za reprezentaciju Jugoslavije nastupio je 63 puta i postigao 38 golova. Učestvovao je na dva Svetska prvenstva (1950. i 1954) i na dvema Olimpijadama (1948. i 1952).

Bobek je bio nenadmašni majstor u svim domenima fudbalske igre. Najpre je bio izraziti centarfor, uvek je davao najviše golova, bio izuzetno vešt na malom prostoru ispred mreže rivala. Rođeni golgeter.

Usred najveće golgeterske slave, gotovo začaran mrežom protivnika, čuo je neverovatan predlog Ilješa Špica: da se malo povuče iz vrha napada i preuzme ulogu konstruktora igre svog tima. Majstorstvom koje ga je krasilo, on je vrlo brzo pokazao da je nenadmašan i na sredini terena. Ono najvrednije u novoj ulozi bila je precizna dugačka lopta, ta najveća dragocenost u igri koju stručnjaci zovu „poslednji pas“, posle koga je neko od saigrača u gol-šansi.

Nova uloga ga nije sprečila da i dalje bude među vodećim strelcima, a Bobekova transformacija je potvrdila bar dve stvari: da za nekoga ko je majstor igre nijedna uloga na terenu nije strana. I drugo, da je Špic bio znalac da otkrije i skrivene slojeve fudbalskog dara svojih igrača, i da im odredi ulogu u kojoj će u najboljem skladu biti ambicije igrača i potrebe tima.

Kao igrač Partizana Bobek je osvojio dva prvenstva i četiri kupa, a kao trener tri titule šampiona zaredom od 1960. do 1963. godine.

Kao trener je radio u Poljskoj, u Grčkoj u Panatenaikosu i Olimpijakosu (dve titule šampiona i jedan kup), u Tunisu (nacionalni kup).

Zlatko Čajkovski

Zlatko Čajkovski je rođen u Zagrebu 24. novembra 1923. godine. Omalenog rasta (163 cm), brz, okretan, izdržljiv, brzo je napredovao, preskačući poneki stepenik obavezan za sve druge, sem za izuzetne talente.

Kad je bio na terenu u njemu su gorele vulkanske vatre, nije priznavao umor, za njega je predaja bila nepoznanica, bio je pokretač i vođa, predah nije dozvoljavao ni sebi, ni saigračima, ni rivalima. Taj temperament i neiscrpna energija mogu biti objašnjeni samo opijenošću, on je fudbal igrao kao zaneseno dete koje je najtužnije kada se utakmica završi.

Još nije bio ni punoletan kada je pre Drugog svetskog rata postao prvotimac HAŠK-a, tada jednog od najjačih prvoligaša u Jugoslaviji. Nastupao je i za juniorsku reprezentaciju 1940. godine.

U Partizanu je bio od prvog dana do 1955. godine, kada je otišao u fudbalsku pečalbu, nastupajući kao profesionalac za nemački FK Keln. Za Partizan je odigrao 380 utakmica i dao 87 golova.

Za reprezentaciju Jugoslavije je nastupio 55 puta i bio jedan od najdragocenijih stubova našeg čuvenog „olimpijskog tima“.

Čajkovski je u sebi imao izrazit spoj podređivanja svoje igre potrebama tima, ali je imao i trenutke zanosa, kada je kao majstor driblinga i trika, umeo i da ponizi rivala. Publika ga je obožavala, njegovo prezime je bilo za obožavaoce predugačko pa su ga od milošte u Beogradu zvali Čik, a u Južnoj Americi, gde je bio izuzetno popularan, bio je Čikito.

Radio je kao trener u SR Nemačkoj, Izraelu, Grčkoj i Jugoslaviji i imao zapažene uspehe. Dok je radio u Bajernu iz Minhena lansirao je među zvezde Gerda Milera i Franca Bekenbauera. Sa Bajernom je osvojio i Kup pobjednika kupova Evrope.

Nastupio je i za reprezentaciju Evrope u čuvenoj utakmici protiv Engleza (4:4), 21. oktobra 1953. u Londonu.

Čajkovski je umro 27. jula 1998. godine u Nemačkoj, u Minhenu. Po sopstvenoj želji, sahranjen je u Beogradu.

Marko Valok

Marko Valok je rođen u Surčinu, nadomak Beograda, 5. marta 1927. godine. Sa šesnaest godina bio je prvotimac FK Zemuna, a sa sedamnaest borac NOB. U Partizanu je od jeseni 1947. i lako osvaja dres prvotimca. Njegove igračke vrednosti posebno je cenio Ilješ Špic.

Valok je bio igrač snažne građe, preciznog udarca, dobrog odraza i, najvažnije, urođenog instinkta da se nađe na „pravom“ mestu gde saigrači mogu da mu dodaju loptu, ili gde će lopta da dođe u trenucima konfuzije protivničke odbrane.

Na terenu je naročito dobro sarađivao sa Bobekom koji mu je pomogao da postane veliki golgeter, ali je i on pomogao Bobeku da se proslavi kao graditelj igre i asistent, jer je snažnim igračkim refleksom otvarao prostor Bobeku za dodavanje lopte.

Kao i sve golgetere publika ga je obožavala, Valoka još više i zbog toga što nikada nije igrao protiv „večitog rivala“, a da Zvezdi nije dao bar jedan gol. Inače, pet sezona on je bio najbolji strelac Partizana, a samo u 1952. godini postigao je 55 golova.

Marko Valok je bio stabilna ličnost, uporan i ambiciozan. Igrajući fudbal završio je srednju školu, Vojnu akademiju, Višu sanitetsku školu. Otišao je u penziju kao pukovnik.

Za Partizan je odigrao 403 utakmice i dao 336 golova. Šest puta je nastupao i za reprezentaciju.

Kao trener, Valok je radio u Burmi, Turskoj, SAD, Kuvajtu. Po povratku u zemlju trenirao je Budućnost, Vojvodinu, Rad, Borac iz Banjaluke, Galeniku, OFK Beograd. Više godina je radio i kao trener u Partizanu, a naš klub je, sa Valokom kao trenerom prvog tima, osvojio titulu šampiona 1965. godine.

Miloš Milutinović

Rođen je u Bajinoj Bašti 5. februara 1933. godine. On i njegova dva mlađa brata rano su ostali bez roditelja i odrasli su kod tetke i teče u Boru. Sva trojica su nastupala u Partizanu i reprezentaciji Jugoslavije. Miloš je prvo postao poznat u Evropi, pa tek onda u svojoj zemlji.

Na prvom nezvaničnom omladinskom prvenstvu Evrope 1951. godine u Francuskoj on je nastupao za našu reprezentaciju kao član podmlatka Bora. Jugoslavija je postala prvak Evrope, Milutinović najbolji strelac, najbolji igrač i

strelac jedinog gola u finalu PE protiv Austrije.

U silnoj trci i obračunu Partizana i Zvezde oko Milutinovića, on je odabrao bolje rešenje, Partizan. Od 1952. do 1958. godine odigrao je 194 utakmice i na registrovanim utakmicama postigao 203 gola. Takvim bilansom on zauzima prvo mesto na listi najefikasnijih golgetera države i Partizana. Za reprezentaciju je igrao 33 puta i dao 16 golova.

U najboljim igračkim godinama njegovu karijeru je prekinula bolest pluća. Operisan je u Cirihi, uz veliku pomoć predsednika Bajerna iz Minhena, pa je posle dve godine, u sezoni 1960/61, igrao za taj tim. Posle toga je još četiri godine igrao u Francuskoj, u Rasingu i Stad Fransu. Po povratku u zemlju postao je tehnički direktor OFK Beograda i u sezoni 1968/69, kao direktor, odigrao i četrdeset utakmica.

Po završetku visoke trenerske škole, Milutinović je bio najpre trener u Meksiku, a onda više godina u Turskoj.

Bio je 1984/85. savezni kapiten jugoslovenske reprezentacije.

Kao trener, sa Veležom iz Mostara 1981. godine je osvojio Fudbalski kup Jugoslavije i to je do danas najveći uspeh ovog kluba. Sa Partizanom je 1982/83. bio šampion Jugoslavije.

Miloš Milutinović je bio i ostao pojam za vrhunsku tehniku, virtuoznost, brzinu kretanja s loptom, efikasnost, a dribling telom bez dodira rivala upamćen je kao vrhunac stilske elegancije. S pravom je nosio nadimak Plava čigra.

Umro je u Beogradu, 28. januara 2003. godine.

Bruno Belin

Rođen je 16. januara 1929. godine u Zagrebu. Nastupao je za tamošnji Borac, a 1951. godine došao je u Partizan. Sa preporukama zbog dobrih igara u Borcu, a najviše zbog svojih igračkih vrednosti, Belin je lako stekao poverenje u Partizanu, čak i neskrivenu naklonost trenera Špica, koji je u Belinu prepoznao ne samo majstora, nego i apsolutno pozitivnu ličnost.

Bruno Belin na terenu i Bruno Belin u privatnom i društvenom životu, plenio je jednostavnošću, odmerenošću, nenametljivošću.

Bio je izuzetno brz i snažan momak, ali svoju fizičku superiornost na terenu nikada nije pokazivao. Igrao je odlično i poziciono i to mu je omogućavalo da oduzima loptu bez faulta, često i bez dodira sa rivalom. A onda je s loptom munjevito prelazio u napad i tačnim centaršutevima upošljavao svoje saigrače. To je pravilo pometnju u odbranama rivala.

To kako je Belin igrao ulogu beka pedesetih godina, danas, posle pola veka, je ideal kome teži svaki veliki klub. Vešt bek u odbrani koji je vešto

krilo kada dođe u posed lopte, danas je model kojem teže klubovi koji drže svetski primat. To što je tako malo univerzalaca tog tipa, dokaz je da je za tu složenu ulogu potrebno više od običnog fudbalskog talenta. Belin je to imao.

Po onome kako je igrao, očekivalo se da će Belin izrasti u velikog trenera. Prerana smrt (20. oktobra 1962), u automobilskoj nesreći, prekinula je Belinov već započeti trenerski put u Partizanovoj omladinskoj školi. Sahranjen je u Beogradu.

Do 1960. godine, kada se Bruno Belin povukao sa fudbalskog igrališta, on je za Partizan odigrao 461 utakmicu i postigao 41 gol. Imao je i 25 zapaženih nastupa za reprezentaciju Jugoslavije.

Branko Zebec

Branko Zebec je rođen 17. maja 1929. godine u Zagrebu, gde je igrao za drugoligaški klub Borac. Bruno Belin je već bio u Partizanu i preporučio je Zebece kao najbržeg igrača u zemlji. To je zainteresovalo Špica, koji, kada je jednom video Zebece, nije imao dilemu da li je on igrač za Partizan. Već 1952. godine on je izborio mesto u standardnoj postavi Partizana.

Branko Zebec je imao prednosti nad svim igračima u zemlji – bio je najbrži, najsnažniji, skakao je bolje od drugih, igrao glavom savršeno, imao snažan udarac, iako bi se njegovoj tehnici, naročito u poređenju s Bobekom i Milošem, moglo da nađe mana, on je ipak bio kompletna igračka ličnost. Po jednostavnosti u igri, uz prednosti koje je izrazito imao, on bi u savremenom fudbalu bio nenadmašna vrednost.

I Zebec je, poput Bobeka, doživeo u Partizanu neočekivanu transformaciju. Po Bobekovoj ideji, on je na jednoj utakmici u Splitu igrao poslednjeg čoveka odbrane i to tako dobro, da će u skoroj budućnosti, najbolje levo krilo i centarfor zauvek preći na mesto centarhalfa.

Zebec je za Partizan odigrao 262 utakmice i postigao 117 golova. Za reprezentaciju je nastupio 65 puta i godinama bio nedostignuti rekorder, a dao je i 17 golova za „plave“.

Kao igrača krasila ga je natprosečna inteligencija. Igračku karijeru je završio u Nemačkoj, gde je 1967. u Kelnu i diplomirao u Visokoj trenerskoj školi Sepa Herbergera.

Od Zebece je u pojedinim elementima igre bilo boljih. Ali je van svake sumnje da svestranijeg igrača nije bilo na ovim prostorima.

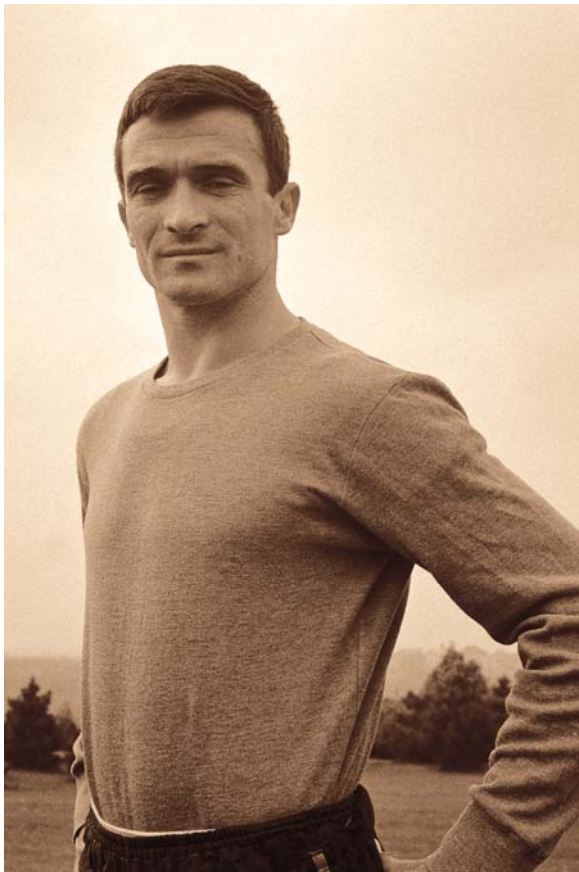
Bio je uspešan trener Dinama i Hajduka, Bajerna iz Minhena, Štutgarta, Ajntrahta iz Braunšvajga, Hamburgera, Borusije, Ajntrahta iz Frankfurta.

U Londonu, 21. oktobra 1953. godine, Zebec je igrao u izabranom timu Evrope protiv Engleske (4:4).

Umro je u Zagrebu 26. septembra 1988. godine.

Milutin Šoškic

Rođen je u Peći 31. decembra 1937. godine. Kao dečak i mladić bio je takvih predispozicija, da je mogao postati vrhunski takmičar i u atletici i rukometu. Čak, duže vreme je igrao i po dve utakmice na dan, jednu rukometnu i jednu fudbalsku.

Njegov golmanski uspon je zaista bio meteorski. Sa petnaest godina je branio gol juniorske reprezentacije Jugoslavije, sa sedamnaest je stao na gol prvog tima Partizana, sa devetnaest je slomio nogu, ali ga to nije sprečilo da u 21. godini postane i vratar državnog tima.

Između starta u Partizanu i 1966. godine, kada je otišao u fudbalsku pečalbu, stajao je pred golom Partizana 371 put. Za to vreme „crno-beli“ su osvojili četiri titule prvaka Jugoslavije i drugo mesto u Evropi, u njegovoj poslednjoj godini odbrane gola Partizana.

Šoškic je odigrao i ravno pedeset utakmica za državni tim, a branio je i gol Tima sveta 23. oktobra 1963. godine na utakmici protiv Engleske. Na голу je zamenio slavnog Lava Jašina.

Sa reprezentacijom naše zemlje Šoškic je osvojio jednu zlatnu medalju na Olimpijadi u Rimu, srebrnu medalju na Prvenstvu Evrope u Parizu i četvrto mesto na Svetskom prvenstvu u Čileu 1962. godine,

što je najbolji plasman „plavih“ na svetskim šampionatima do danas.

Iz Partizana je otišao u nemački Keln i branio do 1971. godine (uz pauze zbog dva preloma noge). Po povratku je bio trener OFK Beograda i FK Kikinde, a od 1978. godine radio je kao član stručnog štaba Partizana. Od 1993. godine radi u SAD, kao član stručnog vodstva reprezentacije te zemlje.

Velibor Vasović

Rođen je 30. oktobra 1939. godine u Požarevcu. U Partizan je došao kao petnaestogodišnjak i bio jedan od najistaknutijih igrača generacije „beba“. Igrao je centarhalfa i krilnog halfa. Posedovao je sve što je bilo najznačajnije u fudbalu njegovog vremena i ulozu koju je igrao – veštinu oduzimanja lopte, snagu, neustrašivost, izvanrednu skočnost i igru glavom. Prvu utakmicu za prvu postavu Partizana odigrao je na početku 1960. i do 1966. godine nastupio je 307 puta i dao 57 golova. Bio je i reprezentativac Jugoslavije 34 puta.

Vasović je bio jedan od stubova holandskog Ajaksa u godinama njegove najveće slave. Tri puta je igrao u finalu Kupa šampiona – jednom s Partizanom 1966. godine i bio strelac gola za Partizan (protiv Reala 1:2) i dva puta sa Ajaksom, čiji je bio i kapiten 1971. godine kada su osvojili

Kup šampiona. Sa Partizanom Vasović je osvojio četiri titule šampiona države. Povukao se 1971. godine u vreme najveće igračke slave i ostao kao stručnjak u fudbalu još petnaest godina. Bio je u zrenjaninskom Proleteru tehnički direktor, kao i šef stručnog štaba vodećih jugoslovenskih klubova, Partizana i Zvezde. Radio je kao trener i u Francuskoj, Egiptu, Grčkoj i Švajcarskoj. Zbog narušenog zdravlja sasvim se povukao iz fudbala i posvetio advokaturi. Umro je 4. marta 2002. godine. Sahranjen je u Beogradu.

Ivan Ćurković

Rođen je u Mostaru 15. marta 1943. godine. Prvi profesionalni ugovor sa Veležom je potpisao njegov otac 1960. godine, jer on još nije bio punoletan. U Partizan je došao u sezoni 1963/64. i odmah stao na gol crno-belih (Šoškić je otišao u vojsku) i osvojena je titula šampiona. Do 1972. odigrao je za Partizan 419 utakmica. Nastupao je za sve selekcije, a za A tim reprezentacije je igrao 19 puta.

Posle Partizana Ćurković je bezmalo deset godina igrao za francuski Sent Etjen, bio njegov kapiten i, kao i sa Partizanom, stigao do finala Kupa šampiona. U dvadeset godina dugoj profesionalnoj karijeri za Velež, Partizan i Sent Etjen odigrao je 1.150 zvaničnih utakmica.

Ćurković je bio veliki inovator igre golmana. Uz Bobekovu pomoć, on se od golmana sa linije,

transformisao u golmana koji brani svoju mrežu u celom šesnaestercu. Danas je lako zapaziti da tako brane najbolji golmani na svetu, oni su zamenili nekad neizbežnog „libera“.

U Francuskoj je Ivan Ćurković doživeo velika priznanja. Još kao aktivnog igrača, tadašnji selektor trikolora Kovač ga je pozvao da bude trener golmana francuske reprezentacije, a Mišel Idalgo ga je pozvao za savetnika u Stručnom štabu državnog tima ove zemlje na Svetskom prvenstvu 1982. kada su Francuzi ostvarili svoj najveći uspeh do tada.

Ali, Ćurković nije krenuo stopama trenera, već je u sportu ostao na drugi način. On je član Tehničke komisije Svetske fudbalske reprezentacije, član najužeg rukovodstva Internacionalnog komiteta „Pjer Kuberten“ pri MOK-u, član Predsedništva Nacionalnog Olimpijskog komiteta i Izvršnog odbora Fudbalskog saveza naše zemlje.

Od 1989. godine je na čelu fudbalskog kluba Partizan – najpre deset godina kao predsednik Skupštine FK, a od 2000. godine je predsednik fudbalskog kluba, koju dužnost obavlja i danas. Za vreme od kad je na čelu kluba Partizan je osvojio je osam titula šampiona i pet nacionalnih kupova, uz ubedljiv prodor na internacionalnoj sceni. Ivan Ćurković nijednu od ovih funkcija ne obavlja profesionalno, već je u privatnom poslu u inostranstvu.

Predsednik Republike Sejšela Ćurkovića je imenovao za počasnog konzula te države u našoj zemlji.

Vladimir Kovačević

Rođen je 7. januara 1940. godine u Ivanjici. Kad je sa petnaest godina došao u Beograd na školovanje, došao je i u Partizan i stručnom oku Matekala nije promakao njegov potencijal. Opravdao je očekivanje prvog učitelja , razvio se u igrača najvećih vrednosti, stekao nadimak „Poslovođa“ i u potpunosti ga opravdao.

Kovačević je tako vešto i nenametljivo vodio napade svoje ekipe, da je uz Bobeka, verovatno, najbolji graditelj igre u naših šezdeset godina. Prvu utakmicu za prvi tim je odigrao 1958, a poslednju 1969. godine. Bila je to njegova 419. utakmica za Partizan. Iako je prevashodno bio graditelj i asistent kod golova, on je i sam postigao 240 golova i među našim igračima je u vrhu po efikasnosti.

Kovačević je učestvovao u osvajanju dve titule šampiona sa omladincima i četiri prvenstva sa prvim timom. Bio je u reprezentaciji koja je 1962. godine na Svetskom prvenstvu u Čileu osvojila četvrto mesto. Za državni tim je nastupio samo 18 puta. Kažemo „samo“ jer je prema objektivnim ocenama stručnjaka, zaslužio mnogo veće poverenje selektora.

Posle Partizana jednu sezonu je proveo u francuskom prvoligašu Nantu, klubu u kojem je kasnije bio i trener, kao i u Anžeu i Lionu.

Kao junior Kovačević je bio neuhvatljivi dribler, da bi sa zrelošću promenio i stav i stil, momak koji je uživao u sopstvenim bravurama postao je krajnje racionalan i jednostavan. I na taj način najkorisniji za ekipu. Izvanredno je gradio igru svog tima, superiorno, a nenametljivo, „kao da neće“. I do danas je ostao simbol igrača koji je umeo da vidi, da misli i kreira igru.

Nenad Bjeković

U malom mestu Lazarevu, pored Zrenjanina, Bjeković je rođen 5. novembra 1947. godine. Najpre je igrao za klub svoga sela Zadrugar i tu su ga zapazili i doveli u zrenjaninski Proleter, gde su ga zapazili i ljudi koji su vodili reprezentaciju, pa je Bjeković prvi reprezentativac iz ovog kluba.

Za državni tim je odigrao 22 utakmice i dao četiri gola.

U Partizan su ga doveli 1969. godine odlični driblinzi, brzi prodori, snažni i precizni šutevi, odlična igra glavom... Za Partizan je u sledećih sedam sezona odigrao 379 utakmica i dao 192 gola. Četiri godine je bio kapiten Partizana, a u poslednjoj sezoni u crno-belom dresu, sa 24 pogotka, bio je i najbolji strelac naše Prve lige.

Od 1976. godine četiri sledeće sezone je nosio dres francuskog prvoligaša Nice za koju je odigrao dve stotine utakmica i postigao 130 golova. Dva puta je proglašavan najboljim stranim fudbalerom u Francuskoj.

Bjeković se vratio u Beograd 1980. godine. Najpre je završio Višu trenersku školu, a potom dve godine vodio Partizanove „petlice“. Pomoćnik prvog trenera Miloša Milutinovića postao je 1982. godine, kada je osvojena titula prvaka. Od 1984. do 1987. bio je trener prvog tima Partizana i tada su osvojene dve titule šampiona.

Sledeće četiri sezone Bjeković je proveo ponovo u Nici kao igrač-trener, a 1990. se vratio u Beograd i postao, posle smene Golca, prvi trener i za tri meseca bitno popravio plasman Partizana. U leto te godine u Partizan se vratio Milutinović za trenera, a Bjeković je postavljen na mesto sportskog direktora. Tu dužnost i danas obavlja.

Bjeković je kao prvi trener osvojio dva prvenstva, a kao sportski direktor osam šampionskih titula i četiri Kupa. Trostruki doprinos Nenada Bjekovića Partizanu – kao igrača, trenera i sportskog direktora – zaista je imponozantan.

Branko Rašović

Rođen je 11. aprila 1943. godine u Podgorici, gde je u Budućnosti sazreo kao igrač i nastupio 150 puta. U Partizan je došao kada je generacija „beba“ bila na vrhuncu snage i uigranosti, pa ipak uspeo je da izbori stalno mesto u tom već i slavom ovenačnom timu.

Rašović je imao sve što je neophodno igraču vrhunske klase – skočnost, visinu, tehniku koja mu je omogućavala da duele dobija bez faula, elastičnost, brzinu. Godinama u Evropi nije bilo navalnog igrača koji je mogao da izađe kao pobednik iz duela za visoku loptu sa Brankom Rašovićem. U najvažnijoj utakmici onog pohoda do finala Kupa šampiona 1966. godine – protiv Mančester Junajteda na njegovom terenu – Rašović je tako odigrao da je od engleskih novinara opisan kao „Stena na Old Trafordu“.

Za sve selekcije Jugoslavije nastupao po više puta. Za najbolji sastav deset utakmica.

Posle 201 utakmice za Partizan, Rašović je otišao u Nemačku, gde je u Borusiji iz Dortmunda igrao pet sezona kao standardni prvotimac.

Za vreme igranja u Borusiji završio je višu trenersku školu u Nemačkoj, a po povratku u Beograd, diplomirao je i ovde. Kao trener radio je u Kuvajtu i u Galenici iz Zemuna, a već dve i po decenije je u ekipi stručnjaka FK Partizan. Radio je kao pomoćni trener prve ekipe, potom kao trener i savetnik u našoj Omladinskoj fudbalskoj školi, gde je iškolovao više Partizanovih prvotimaca, pa i reprezentativaca

Franjo Šoštarić

Rođen je u Zagrebu 1. avgusta 1919. godine. U Partizan je došao u jesen 1945. godine i bio najpre rezerva slavnog Glazeru, a onda i standardni prvotimac. U Beogradu je formirao porodicu i tu ostao do

kraja života. Sve do pojave Šoškića, Šoštarić je, kao vrlo omiljen sportista i čovek, imao nadimak Šole.

Šoštarić je imao sjajnu tehniku hvatanja lopte kao i elastičnost i instinkt. Branio je samo sa linije gola, nije intervenisao u šesnaesteru. Tako su uostalom branili svi veliki golmani tog vremena. Šoštarić je bio najveći boem među fudbalerima, voleo je društvo, pesmu, vino. Ali je sve to, ipak, bilo umereno, pa nije imao oscilacija u formi.

Nastupio je u Partizanovom dresu 232 puta, a u reprezentaciji je branio gol na 18 utakmica. Bio je u državnom timu na Olimpijskim igrama 1948. godine u Londonu, pa se u Beograd vratio sa srebrnom medaljom.

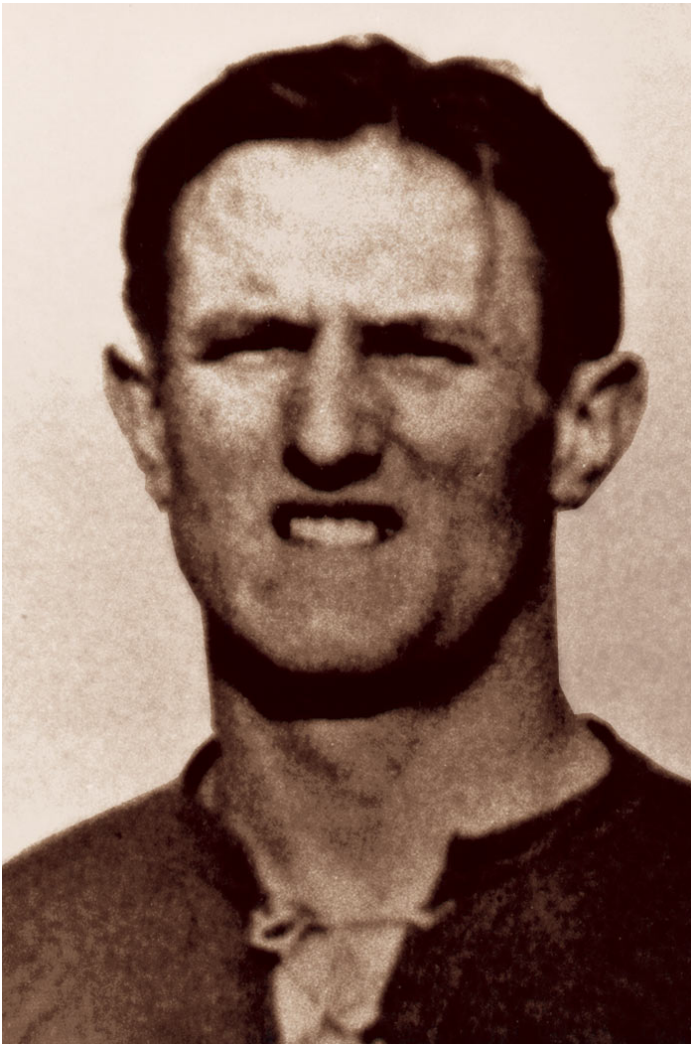

Miroslav Brozović

Rođen je u Mostaru 26. avgusta 1917. godine i već kao afirmisan igrač priključio se prvoj generaciji Partizana. Posedovao je nesporn autoritet i to ga je istaklo da bude i kapiten te velike generacije. Sa Partizanom je u sezoni 1946/47. osvojio i prvenstvo i Kup Jugoslavije.

Brozović je bio atletske građe, mada je bio fer igrač, svi su ga rivali respektovali zbog izuzetne snage. Igrao je jednostavno, dugim loptama. Nije bio hitar, a imao je i višak kilograma, što nije povoljno

posebno za igrače odbrane, ali je on te nedostatke ispravljao odličnom pozicionom igrom.

Brozović je celog života nosio nadimak Meho, pa su i u novinskim izveštajima zaboravljali njegovo ime, Miroslav. Bio je omiljen među igračima, publika ga je volela a stručnjaci cenili. Odigrao je i 17 utakmica za reprezentaciju i učestvovao na prvim posleratnim Olimpijskim igrama 1948. godine. u Londonu, kada je osvojena srebrna medalja.

Brozović je za Partizan odigrao 101 utakmicu za dve godine i onda se preselio u Sarajevo. Igrao je još neko vreme za istoimeni klub, a posle toga bio i trener u nekoliko klubova u Bosni. Sa FK Sarajevom je osvojio, kao trener, titulu šampiona 1967. godine, jedinu titulu prvaka Jugoslavije.

Miodrag Minda Jovanović

Rođen je u Beogradu 17. januara 1922. godine, do Drugog svetskog rata bio je član BSK-a. Iako još omladinac, nastupao je i za prvi tim, najpre kao igrač navale, a kasnije kao jedan od halfova i to je bila vrlo respektovana half-linija Jovanović, Božović, Nikolić. Posle rata igrao je za Metalac iz Beograda.

Krajem 1947. godine prešao je u Partizan i odmah bio veliko pojačanje. Imao je izrazit osećaj za kolektivnu igru, što je bila odlika BSK-ove fudbalske škole. Minda Jovanović je bio sjajan štoper. Imao je neuporedivo najbolju tehniku oduzimanja lopte i svi centarfori tog vremena izjavljivali su da im je najteže da igraju protiv njega. Bio je superioran i u borbi za visoke lopte, a duele je dobijao bez faula.

U dresu Partizana nastupio je 377 puta, a za reprezentaciju Jugoslavije je odigrao 25 utakmica. Bio je u državnom timu na Olimpijskim igrama 1948. i Svetskom prvenstvu 1950. u Brazilu.

Kada se povukao sa terena, posvetio se trenerskom pozivu u Omladinskoj školi Partizana, a niz godina je s uspehom vodio klubove u Izraelu.

Aleksa Atanacković

Rođen je u Beogradu 29. aprila 1920. godine. Bio je član SK Jugoslavije još kao mališan, a od 1938. do 1941. je bio u standardnoj postavi. Tada je i dobio nadimak Šaroši, a „kum“ je bio mađarski trener Molnar, koji je bio impresioniran Atanackovićevom tehnikom i znanjem, pa je smatrao da je ravan dr Šarošiju, najboljem fudbaleru Mađarske pre Drugog svetskog rata, u to vreme svetske fudbalske velesile.

Atanacković je u Partizanu od njegovog osnivanja. Čitavu deceniju najbolji sastav Partizana nije se mogao ni zamisliti bez njega. Igrao je polutku i halfa, dakle, na sredini terena. Bio je veoma vešt u presecanju akcija rivala, a još bolji kao graditelj igre. Imao je sjajan pregled igre i precizan pas i najudaljenijem igraču svog tima.

Povukao se 1954. godine posle 328 utakmica. Nastupio je i 18 puta u dresu reprezentacije, sa kojom je bio i na Olimpijskim igrama 1948. i Prvenstvu sveta 1950. godine u Brazilu.

Kao trener najduže je radio u Partizanu. Zajedno sa Bobekom je vodio „bebe“ u prvoj polovini šezdesetih godina.

Prvoslav Boba Mihajlović

Rođen je u Valjevu 13. aprila 1921. godine. Pre rata je igrao u beogradskom BSK-u. Učestvovao je u borbama na Sremskom frontu. Budući da je bio već afirmisan igrač, on je iz Treće armije direktno došao u Partizan.

Boba Mihajlović je najviše utakmica odigrao na desnom krilu. Tu je njegova brzina i spretnost dolazila do punog izraza. Pred kraj karijere Špic ga je vratio na mesto desnog halfa i tu je on pokazao vrhunsko majstorstvo. Tako je kraj njegove karijere bio uspešniji, iako je i kao krilo pokazivao da je igrač evropskog formata. Za Partizan je odigrao 389 utakmica i dao 167 golova. Reprezentativac je bio 13 puta.

Kad je naš državni tim igrao majstoricu protiv Francuza (1949) za dolazak na Svetsko prvenstvo, Mihajlović je dao dva gola (jedan iz penala) i bio junak odlučujuće utakmice. Potom je sa reprezentacijom bio na SP u Brazilu, kao i dve godine ranije na Olimpijskim igrama u Londonu, gde je osvojio srebrnu medalju.

Sa trenerima Bobekom i Atanackovićem, Mihajlović je vodio „bebe“ kao „tehniko“.

Umro je 28. juna 1978. godine u Beogradu.

Milan Galić

Rođen je u selu Gornji Mileševci u blizini Bosanskog Grahova (zovu ih i Gornji Galići) 8. marta 1938. U ratu je ostao bez oba roditelja, a sestra, koja je bila u partizanima, našla ga je posle rata pravim čudom. Odrastao je po domovima za siročad. Kao četrnaestogodišnjak je dospao u zrenjaninski Proleter, u ruke

izvanrednog trenera i izuzetne ličnosti Koče Kolarova. Od tada Galićev život ima drugi tok i stazu kojom on ide stalno napred.

Sa šesnaest godina postao je prvotimac Proletera, sa dvadeset prvotimac Partizana, a samo tri meseca po dolasku u Partizan savezni kapiten Aleksandar Tirnanić ga je uvrstio među reprezentativce. U prvom nastupu za „plave“ Galić je postigao i svoj prvi i najbrži gol – u 27. sekundi protiv Bugarske. Još dva puta je za reprezentaciju postigao golove u prvom minutu. Igrao je 51 utakmicu, u 24 od tih susreta bio je kapiten državnog tima. Postigao je 37 golova. Prosekom od 0,74 gola po utakmici najefikasniji je među golgeterima reprezentacije.

Galić je odigrao i 281 utakmicu za Partizan i postigao 165 golova.

Impozantni bilans je rezultat izvanrednih igračkih vrlina – posedovao je svestranu tehniku, snagu, brzinu, hitrinu, skok, savršen prijem lopte koji mu je omogućavao da posle prvog dodira lopte bude bar korak ispred čuvara, bogat repertoar udaraca. U savremenom fudbalu postigao bi sigurno još više.

Bio je član reprezentacije koja je osvojila drugo mesto u Evropi (1961), četvrto mesto na svetu (1962), zlatnu olimpijsku medalju (1960), igrao je u finalu Kupa šampiona (1966).

Iz Partizana je otišao u belgijski Standard i ostao četiri godine (1966–1970), potom tri godine u francuskom Remsu (1970–1973). Po povratku u zemlju bio je kraće vreme sportski direktor Proletera. Završio je pravni fakultet i radi kao savetnik u Fudbalskom savezu.

Fahrudin Jusufi

Rođen je u Zlom Potoku kod Dragaša na Kosovu 8. decembra 1939. godine. U Beograd je došao sa ocem zidarom i nesumnjivim talentom brzo je došao do pomoćnog terena na stadionu Partizana i do prvog dana bio među onim koji će se vinuti u fudbalske visine kao „Partizanove bebe“.

Branko Stanković i Bruno Belin su svojim izletima sa bekovskih pozicija naznačili u kom pravcu bi se mogla razvijati ta nekad striktno defanzivna uloga. Jusufi je najavio da će doći dan kada će bek-krilo biti jedna od ključnih uloga u igri.

Za prvi tim Partizana Jusufi je debitovao u septembru 1957. godine, sa nepunih osamnaest godina. Posle te utakmice igrao je ukupno 342 puta i bio jedna od središnjih ličnosti četvorostrukog šampionskog slavlja „crno-belih“ i jednog drugog mesta u Evropi. Jusufijeva reprezentativna karijera takođe impresionira. Bio je juniorski reprezentativac kada je pozvan u olimpijski tim koji se u Tel Avivu borio da se kvalifikujemo za Olimpijske igre i odigrao svih deset utakmica. Sa tim timom se 1960. godine okitio zlatnom olimpijskom medaljom.

Za „A“ tim je debitovao u Sofiji u kvalifikacijama za prvenstvo Evrope i odigrao sve utakmice do finala 1961. godine. Odigrao je ukupno 55 utakmica za jugoslovensku reprezentaciju, poslednju 1967.

Godine 1966. Jusufi je potpisao za Ajntraht i s uspehom igrao i za ovaj tim. Kada je okončao karijeru u džepu je imao diplome visokih škola fudbala u Beču i one Sepa Herbergera u Kelnu. Bio je trener u Visbadenu, Galzenkirhenu, Berlinu, Bohumu, Minhenu.

U zemlju se vratio 1987. godine i postao trener prvog tima Partizana. Ostao je godinu i po dana. Potom je preuzeo Čelik iz Zenice i tu ostao još kraće. Posle toga se sasvim povukao iz fudbala.

Blagoje Paunović

Rođen je u selu Pusto Šilovo kod Medveđe 5. juna 1947. godine. Kad mu je bilo četiri godine njegovi roditelji su došli u Beograd i dečak je tu rastao, bio odličan đak i među decom u svemu prvi. Kao jedanaestogodišnjaka zapazio ga je Virgilije Popesku i doveo među Partizanove pionire. Kao dečak i mladić rastao je u senci „beba“ koje su sve pred sobom mlele i on je imao prave uzore. Nije mu dugo trebalo pa da na mestu poslednjeg igrača odbrane nasledi, u svetu cenjenog, Branka Rašovića.

Paunović je bio dostojan naslednik sjajne loze Partizanovih centarhalfova Minde Jovanovića, Zebeca, Rašovića. Bio je nenadmašni majstor u oduzimanju lopte protivniku, bez grubosti, na način majstora. Bio je svestran igrač sa visokim stepenom inteligencije i osećajem za prostor i kretanje rivala i saigrača.

Za Partizan je odigrao 451 utakmicu, a za reprezentaciju Jugoslavije nastupao je 39 puta. Bio je jedan od igrača koji je dao veliki doprinos osvajanju drugog mesta u Evropi na prvenstvu kontinenta u Rimu 1968. godine. Na dvadeset utakmica je bio kapiten reprezentacije.

Nastupao je i za holandski Utreht, a trenersku diplomu je stekao u Beogradu na Fakultetu za fizičko vaspitanje. Trenirao je klubove Zaliva i Španije, a u Partizanu je prvi pomoćnik Milutinovića, Osima, Tumbakovića i Vermezovića.

Momčilo Vukotić

Momčilo Vukotić je rođen u Beogradu 2. juna 1950. godine. Imao je trinaest godina kada ga je otac, oficir i partizanovac, doveo na naš stadion i tako je počeo njegov uspon do zavidnih fudbalskih visina, do rekorda, do popularnosti, kada ime i prezime prestaju da se izgovaraju, dovoljno je bilo reći – Moca. Postao je simbol igračke vrednosti i vernosti Partizanu bezmalo dve decenije.

Moca je posedovao savršenu tehniku, maštu bez granica, majstorski filigranski dribling, igrao je sa lakoćom, pa je sve što je činio izgledalo lako. Ni onizak rast, a ni snaga i izdržljivost ga baš nisu krasile, ali je svega ostalog imao u izobilju, pa se razvio u istinskog majstora fudbala.

Vukotić je za Partizan odigrao 752 utakmice i to je rekord koji, čini se, nikada niko neće dostići. Dao je i 313 golova. Tako pouzdan fudbaler u dugom periodu, samo je trinaest puta pozvan u reprezentaciju. Taj podatak više govori o kratkovidosti selektora nego o stvarnom potencijalu igrača. Za reprezentaciju je debitovao u Torinu protiv Italije i dao gol Dinu Zofu, kome hiljadu minuta pre toga niko nije zatresao mrežu.

Odradio je četiri ugovora s Partizanom (1968–1984) sa samo jednom sezonom prekida kada je nastupao za francuski Brest, a onda ga Partizan otkupio od Francuza, jer je shvatio šta je izgubio.

Kao igrač, Vukotić je s Partizanom osvojio tri titule šampiona. Kada je prestao da igra, četiri godine je bio na mestu trenera i sportskog direktora. Osvojio je jedan Kup i jedan superkup. Radio je kao trener u Grčkoj i bio selektor Kipra.

Dragan Mance

Rođen je 22. septembra 1962. godine u Beogradu. Mance predstavlja jedinstvenu priču u Partizanovoj istoriji. Na fudbalsku scenu je uleteo kao đule, a onda ozračio svoju okolinu. Izgledao je tako kao da je predodređen za Holivud – stasit, vedar, darovit, druželjubiv. Gde je god dolazio unosio je radost i vedro raspoloženje. Nije mu trebalo mnogo vremena pa da svi oko njega budu u njegovoj senci, a to je bilo utoliko lepše, jer on to nije činio nametljivo. Priroda ga je prebogato nagradila i neverovatnom energijom.

Kad se tom silnom ličnom šarmu u svakoj prilici doda i igrački potencijal i stil koji je uvek i svuda najbliži ljubiteljima sporta, onda njegova omiljenost dobija prirodno objašnjenje. Fudbal je igrao talentom, nervom, zanosom, uzornom tehnikom, hrabrošću, istrajnošću, karakteristike koje nisu baš svojstvene izuzetnim talentima.

Dragan Mance, uzor-momak i uzor-igrač, ljubitelji fudbala nisu za njega navijali, oni su ga obožavali.

Odigrao je za Partizan 262 utakmice i dao 148 golova. Nastupio je četiri puta i za reprezentaciju.

Dragan Mance je svoj životni i fudbalski put završio 3. septembra 1985. godine, tri sedmice pre 23. rođendana. Žureći na trening, a da bi izbegao dete koje je istrčalo pred njegov automobil, udario je u betonski stub nadvožnjaka i ostao na mestu mrtav.

Prošlo je 20 godina otkad je Dragan Mance otišao iz života, a uspomena na njega u Partizanu ne tamni. Navijači i danas pevaju stare pesme o Manceu, ali i stvaraju nove, kao da će njihov idol ponovo istrčati na teren.

Velimir Sombolac

Rođen je 27. decembra 1939. godine u Banjaluci. Ambiciozan, pošten, vedar i simpatičan, brzo se uklopio u Partizanovu sredinu kada je došao iz Borca. Imponovala je njegova borbenost i pošten odnos prema saigračima, ali i igračima rivala.

Sa svojim vršnjakom Jusufijem brzo se uigrao kao bekovski par, iako su njih dvojica po stilu bili sasvim različiti. Dok je Jusufi sam ulazio u komplikovane situacije, pouzdavajući se u svoju tehničku nadmoć, Sombolac je težio jednostavnosti i brzini predaje lopte, iako je i on posedovao natprosečnu tehniku i inteligenciju u igri.

Sombolac je za Partizan odigrao 212 utakmicu. Igre u Partizanu donele su mu i poverenje selektora, pa je pet puta nastupao i u dresu reprezentacije i bio u onoj selekciji koja je na Olimpijskim igrama u Rimu 1960. godine osvojila zlatnu medalju.

Jovan Miladinović

Rođen je u Beogradu 30. januara 1939. godine. Od detinjstva nosi nadimak Zoran, pa ni ljudi iz okoline nisu znali njegovo kršteno ime.

Imao je sve što je priroda mogla da mu da – vanserijski talenat, visinu, snagu, čvrstinu, hrabrost. Imao je

i visoku školu u Partizanovim fudbalskim pogonima. Mogao je da igra apsolutno sve uloge od desnog beka do levog krila, pa je i igrao mnogo uloga, zavisno od potrebe tima.

Miladinović je imao sve da postigne u fudbalu najveće visine, a nije postigao. Na terenu je bio pun ambicije, uvek igrao punom snagom, ali kada bi se završila utakmica on kao da je zaboravljao da je sportista. Boemska priroda je nadvladala sva druga osećanja, predavao se životu bez ostatka i tako svoje snage iscrpljivao na način koji nikako nije u skladu sa zahtevima sporta.

Treninge je smatrao torturom, nikada nije bio u punom treningu, verovao je da se uvek može odigrati dobro na znanje. Kada se zna koliko je postigao, a kako ništa nije žrtvovao, onda je ono koliko je dostigao potvrda izuzetne darovitosti, koja je odoljela i takvim narušavanjima.

Za Partizan je odigrao 252 utakmice i postigao 58 golova. Za reprezentaciju je nastupio sedamnaest puta i bio u timu koji je 1961. osvojio srebrnu evropsku medalju.

Iz Partizana je otišao u Nemačku, ali ponašanjem i odnosom prema fudbalu, tamo nije mogao da prođe dobro. Kao trener je pokazao puno dara, ali nije imao vremena da se iskaže. Smrt je stigla kada je imao 43 godine (11. septembra 1982. godine).

Milan Damjanović

Rođen je 1941. godine u Golubiću kod Knina. Jedan je od plemenitih izdanaka Partizanove škole fudbala. Vrhunski tehničar, inteligentan taktičar, on je mogao da igra i u srednjem redu. Ipak, igrao je beka, sa povremenim izletima kao napadač svog tima.

Damjanović je bio bek koji je raspršio uverenje kako je za beka najvažnije da bude hitar i oštar. On nije imao ta svojstva, a zahvaljujući inteligenciji i izvanrednom smislu za igru, on je oduzimao loptu na elegantan način, bez grubosti u duelima.

Za Partizan je odigrao 255 utakmica i učestvovao u osvajanju četiri titule šampiona u prvoj polovini šezdesetih godina. Za reprezentaciju Jugoslavije igrao je sedam puta i sa „plavima“ je osvojio srebrnu medalju na Evropskom prvenstvu 1968. godine.

Karijeru je nastavio u Francuskoj, gde je bio lepo primljen od publike i visoko cenjen od stručnjaka. Izvesno vreme je radio u Francuskoj i kao trener vodio klub Miluz.

Damjanović je kao trener i vaspitač u našoj Omladinskoj školi dao zapaženi doprinos.

Idriz Hošić

Rođen je u Prijedoru 7. februara 1944. godine. Došao je u Partizan u vreme kada je otišla generacija „beba“ i kada je trebalo graditi nove temelje, a za to nije bilo ni dovoljno snaga ni entuzijazma. Tražili su se novi idoli.

Hošić je ušao u tu prazninu i brzo stekao opšte simpatije, ali su nedostajali klubski rezultati. On je kao veoma skroman momak, prijatan, lepog držanja, imao još dve osobine koje cene i stručnjaci i navijači. Najpre, bio je borben, marljiv, preduzimljiv na terenu, radan. A onda, njegova levica – ona je upućivala lopte koje su letele kao topovsko đule. Hašićev svaki korak s loptom bio je strah za golmane, istovremeno i novo iščekivanje gledalaca kada će da sevne.

Za Partizan je odigrao 160 utakmica i dao 96 golova.

Tadašnji selektor Rajko Mitić je cenio igračke vrednosti Hošića, pa ga je pozvao i na finalni deo Evropskog prvenstva 1968. godine, pa se tako Hošić okitio i srebrnom medaljom.

Ljubomir Radanović

Rođen je na Cetinju 21. jula 1960. godine. U Partizan je došao kao afirmisan igrač, ali je tek ovde razvio svoje velike mogućnosti. Posedovao je snagu, brzinu, izdržljivost, sjajno je igrao glavom, bio je vrhunski tehničar. Tim karakteristikama bio je u mogućnosti da igra na svakom mestu u timu.

Njegova univerzalnost je proverena tako što je odlično igrao štopera, pa onda libera, ali je najviše dao kao igrač sredine terena.

Za Partizan je nastupio 328 puta. Bio je i kapiten. Imponovalo je njegovo gospodstveno držanje prema saigračima, protivnicima, sudijama, publici.

Igre u Partizanu su ga preporučivale i za reprezentaciju Jugoslavije, u čijem je dresu nastupao 34 puta. Ostao je upamćen njegov gol za „plave“ u Splitu protiv Bugarske. Jedino nas je pobjeda vodila na Evropsko prvenstvo 1984. godine. U devedesetom minutu je bilo 2:2, a onda je Radanović jednu centriranu loptu zahvatio tako da je ona odletela u mrežu Bugara. Pobili smo i otišli na završnicu EP.

Karijeru je veoma uspešno nastavio u Švajcarskoj, gde je ostao da živi i radi kao trener.

Radanović je bio i član naše olimpijske reprezentacije koja je u Los Anđelesu 1984. godine osvojila bronzanu medalju.

Admir Smajić

Rođen je u Bijeljini 7. septembra 1962. godine. U Partizan je došao još kao junior i ubrzo je priključen prvom timu.

Smajić je bio veoma okretan i hitar i to mu je, uz sjajno vladanje loptom, pomoglo da se razvije u vrsnog driblera. Kada je bio u punoj formi rivali često nisu mogli da ga zaustave ni prekršajem.

Publika ga je obožavala, njegove bravure je cenila kao prave podvige. U nastojanju da uvek izvede nešto novo i dopadljivo i preterivao je. Dribling mu je donosio omiljenost kod publike, ali insistiranje na driblingu mu je smanjivalo cenu u očima stručnjaka.

Smajić je stigao i do državnog tima, pa i do srebrne olimpijske medalje u Los Anđelesu 1984. Karijeru je nastavio u Švajcarskoj. I tamo ga je publika

obožavala, ali je i on s godinama počeo da igra racionalnije, manje je zadržavao loptu, a često je bio i golgeter.

Predrag Mijatović

Rođen je u Podgorici 19. januara 1969. godine. Prvotimac Budućnosti od 1987, a član Partizana od samog kraja 1989. godine. Do odlaska (1993) nastupio je ukupno 222 puta i dao za Partizan 131 gol. U crno-belom dresu u prvenstvenim utakmicama igrao je 103 puta i dao 44 gola. Ključni igrač u osvajanju Kupa 1992. i prvenstva 1993. Proglašen za najboljeg igrača Jugoslavije 1990. godine.

Iako je u Partizanu bio samo tri godine, ostavio je dubok trag, ne samo kao igrač već i kao ličnost. Tehničar najvišeg ranga, brz, neuhvatljiv dribler, vešt u vrhu napada, ali dragocen i kao igrač sredine terena. Prototip savremenog majstora.

Iz Partizana je otišao u Valensiju za koju je do 1996. odigrao 176 utakmica i dao osamdeset golova. Bila je to dovoljna preporuka za najbogatiji klub, Real iz Madrida, koji je njegov dolazak platio dvanaest miliona dolara, koliko

do tada nije isplaćeno ni za jednog fudbalera. Sa Mijatovićem Real je već prve godine (1997) osvojio prvenstvo Španije i sa tom titulom ušao u takmičenje za Kup evropskih šampiona. U finalu (1998) Real je pobedio Juventus sa 1:0, golom koji je postigao Mijatović. Tako je Real vratio titulu prvaka Evrope posle 32 godine.

Ipak, već sledeće godine Real ga je prodao italijanskoj Fiorentini, a pretpostavlja se da je to bila posledica Mijatovićeve javne osude NATO bombardovanja naše zemlje.

U Fiorentini je ostao tri sezone, a onda se vratio u Španiju u klub Levante–Valensija, gde je ostao do 2004. godine, kada se povukao s fudbalskih borilišta i posvetio poslu menadžera.

Mijatović je odigrao i 73 utakmice za reprezentaciju SFRJ i SRJ i postigao 28 golova. Učestvovao je na Svetskom prvenstvu 1998. i Evropskom šampionatu 2000. godine. Nastupao je i za izabrani Tim sveta.

Savo Milošević

Rođen je 2. septembra 1973. godine u Bijeljini (u blizini koje je zaseok Jahovac kod Janje, odakle su Miloševići). U Partizan je došao kao talentovani mladić 1989. godine, da bi debitovao u prvom timu 1992. godine. Za Partizan je odigrao ukupno 214 utakmica (183 gola), od kojih je 98 mečeva u ligaškom takmičenju, uz 65 golova. U dva od tri prvenstva, koja je igrao za Partizan, bio je najbolji strelac naše Prve lige – 1993/94. sa 21, a 1994/95. sa 30 golova. U oba ta prvenstva Partizan je bio šampion, a 1994. je osvojio i Fudbalski kup Jugoslavije.

Iz Partizana je otišao 1995. godine i sledeće tri igrao za englesku Aston Vilu, odakle je prešao u Španiju, u

Saragosu, i ostao dve godine. Za italijansku Parmu je nastupao takođe dve godine, a onda se vratio u Španiju. Najpre u Espanjol-Barcelona, a onda u Seltu iz Viga. Godine 2004. je potpisao trogodišnji ugovor sa Osasunom. Za deset godina Savo Milošević je u Engleskoj, Italiji i Španiji odigrao 400 utakmica i dao blizu 200 golova.

Savo Milošević je i rekorder u broju nastupa za reprezentaciju naše zemlje – 102 puta, a na listi najefikasnijih deli treće mesto sa Mošom Marjanovićem sa 37 pogodaka.

On poseduje sve ono što treba da krasi centarfora, ali i mnogo više, njegov igrački profil je univerzalan.

Interesantan je podatak da je Milošević primljen i kod katoličkog pape i kod srpskog patrijarha. Takvu čast je zaslužio kao čovek koji je vodio humanitarne akcije, mnoge od njih bez ikakvog javnog isticanja i publiciteta.

Albert Nađ

Rođen je u Zemunu 29. oktobra 1974. godine. Prošao je sve razrede Omladinske fudbalske škole

Partizana i izrastao u igrača internacionalne klase. Dobar tehničar, hitar, okretan, vešt s loptom i – borben poput Zlatka Čajkovskog. Od prvih koraka na velikoj sceni Nađa su poredili sa slavnim Čikom, pa i samo to poređenje je priznanje velike igračke vrednosti.

Nađ je najmlađi kapiten u istoriji Partizana. Taj podatak govori da je još kao veoma mlad pokazao izrazite karakteristike lidera.

Dobre igre u Partizanu su ga preporučivale i za reprezentaciju, za koju je do sada odigrao 45 mečeva i dao tri gola.

U leto 1996. godine je otišao iz Partizana i nastupao za klubove u Španiji, najpre za Betis iz Sevilje, potom za Real Ovijedo i Elče. U Španiji je odigrao 160 utakmica.

Septembra 2002. godine vratio se u Partizan i ponovo dao zapažen doprinos u domaćem šampionatu i na međunarodnoj sceni.

Za Partizan u dva perioda odigrao je 405 zvaničnih utakmica i postigao 33 gola. Trenutno je u klubu na funkciji koordinatora za sportska pitanja i član Upravnog odbora .

Saša Ilić

Rođen je 1977. godine u Požarevcu. U Partizanovoj omladinskoj fudbalskoj školi njegovo ime prvi put je registrovano kada mu je bilo deset i po godina, 30. avgusta 1988. Već tada dalo se zapaziti da je vanserijski talenat. Takva darovitost, uz stručno vođenje na najvišem nivou, dala je rezultate. Saša Ilić je uvek prednjačio među svojim vršnjacima.

Prvi put je priključen prvoj postavi Partizana u sezoni 1993/94. Kako je njegovo fudbalsko školovanje bilo veoma sistematično, tako je i uvođenje u prvi tim bilo postupno.

Ilić je učestvovao u osvajanju sedam titula šampiona i tri trijumfa u Fudbalskom kupu i takvim bilansom zauzima visoko mesto na listi Partizanovih igrača sa najviše trofeja.

Početakom 2004. godine Saša Ilić je na šest meseci ustupljen španskom prvoligašu Selti, a potom je igrao u Galatasaraju, Larisi i Salzburgu. U Zimu 2009 se vratio u Partizan i jedan je od fudbalera bez kojih je teško zamisliti igru Partizana, a tako je bilo u svim godinama otkako je izbio status ključnog igrača i kapitena „crno-belih“. Nastupio je na 494 zvaničnih utakmica. Već tokom zimske pauze, očekuje se njegov 500-ti meč u crno-belom dresu. Pre početka prolećene sezone 2010/11, Ilić je po broju odigranih utakmica na 6 mestu u klupskoj istoriji (ispred njega su – Vukotić (791 mečeva-339 golova), Klinčarski (565-73), Damjanović (537-19), Paunović (514-5), Mihajlović Ljuba (512-9), a po broju samo

prvenstvenih mečeva, nalazi se na visokom 4 mestu iza Vukotića (395-113), Klinčarskog (261-17) i Stojkovića (245-8). Sve te cifre u narednom periodu može samo da poboljša.

Za reprezentaciju naše zemlje Saša Ilić je igrao 37 puta i ipostigao 4 gola. Veliki je broj stručnjaka i običnih ljubitelja fudbala, koji smatraju da je Saša Ilić igrački format koji zaslužuje stalno mesto u izabranom timu.

DA SE NE ZABORAVI

Fudbalski klub Partizan je u proteklih šezdeset godina postigao izvanredne sportske rezultate, pa i neke važne rekorde nekadašnje Jugoslavije i naše današnje zemlje. Neki od tih rekorda izdržali bi poređenje i sa rekordima većih zemalja, i fudbalom mnogo duže tradicije od naše.

U sezoni 1946/47. svi prvotimci Partizana nastupali su za reprezentaciju.

Godine 1949, na kvalifikacionoj utakmici za Svetsko prvenstvo (Brazil, 1950), 18. septembra u Tel Avivu, naša reprezentacija je igrala sa Izraelom, a u našem državnom timu je nastupilo devet igrača Partizana (selektor je bio ing. Milorad Arsenijević). To su: Šoštarić, Čolić, Čajkovski, Jovanović, Jakovetić, Senčar, Bobek, Valok i Miloš Pajedić (igrali su i Stanković iz Zvezde i Željko Čajkovski iz Dinama). Jugoslavija je pobedila sa 5:2. U to vreme reprezentativci su bili i Atanacković, Mihajlović i Simonovski.

Na sedmom svetskom prvenstvu u fudbalu, u Čileu 1962. godine, igrali su iz Partizana Šoškić, Jusufi, Galić i Kovačević (Miladinović je izostao zbog „straha od letenja“). Galić je postigao tri gola protiv Urugvaja i dva protiv Kolumbije. Jugoslavija je osvojila četvrto mesto, što je najviši plasman naše reprezentacije na svetskim šampionatima.

Stjepan Bobek, Milan Galić i Savo Milošević su vodeći strelci našeg državnog tima. Među najboljim golgeterima Jugoslavije Milan Galić je najefikasniji. On je na 51 utakmici za Jugoslaviju dao 37 golova – 0,74 gola po utakmici. To je rekordni prosek.

Stjepan Bobek je 8. juna 1947. godine (u Nišu, protiv „14. oktobra“, bilo je 10:1) postigao devet golova i taj rekord, gotovo je sigurno, nikada niko neće dostići na utakmicama Prve lige.

Marko Valok je jedini igrač koji je do danas uspeo da u pet sezona bude najbolji strelac. Samo u 1952. godini, na prvenstvenim, internacionalnim i utakmicama za Kup, Valok je postigao 55 golova.

U sezoni 1977/78. Partizan je na 34 prvenstvene utakmice osvojio 54, od mogućih 68 bodova i tako premašio svoj rekordni procenat iz prvog posleratnog šampionata.

Sopstveni rekord iz 1978. godine Partizan je nadmašio u sezoni 1992/93. Od 36 susreta, u svoju korist je rešio 31 i postavio nove granice naših prvenstava: najviše pobeda – 31, najmanje poraza – 2, dao najviše golova – 103, primio najmanje golova – 20 (gol-razlika 83), osvojio procentualno najviše bodova – 65 (tada su se za pobedu dobijala dva boda), napravio najveću razliku u odnosu na drugoplasiranog – 14 bodova.

U sezoni 1992/93. ostvaren je redak domet – svi Partizanovi igrači su se upisali u listu strelaca, i golman. U tom prvenstvu Partizan je najčešće nastupao u sastavu: Pandurović, Stanojković, Gudelj, Jokanović, Petrić, Vujačić, Bogdanović (Zahović), Mijatović, Vorkapić (Milošević, Brnović, Krčmarević.

Momčilo Vukotić je Partizanov rekorder u broju nastupa u crno-belom dresu. Igrao je 752 puta.

Mnogo je značajnih datuma u istoriji Partizana. Da ovde pomenemo jedan, kojeg se navijači rado sećaju. Bio je 28. maj 1978. godine. Pred punim tribinama Partizanovog stadiona odigrana je poslednja utakmica u prvenstvu u kome je osvojena titula i u kom su oboreni mnogi rekordi. Tada su pred gledaocima prodefilovali ljudi koji su dali Partizanu vidan doprinos, a atletskom stazom je prošao i pravi parni valjak, mašina po kojoj je Partizan dobio popularni nadimak. Kapiten Momčilo Vukotić je odigrao poslednju utakmicu za Partizan pred odlazak u pečalbu. Bio je to njegov petstoti nastup – i rekord u državi. (Jedino ga je on premašio po povratku u Partizan.)

Milutin Šoškić je branio gol Tima sveta na utakmici protiv Engleske 1963. godine. U dresu reprezentacije Evrope i sveta nastupali su Zlatko Čajkovski, Branko Zebec, Nenad Stojković, Predrag Mijatović, Igor Duljaj...

Ivan Ćurković je prvi predsednik Partizana iz redova igrača. On je i nosilac najvišeg francuskog odlikovanja za doprinos sportu te zemlje.

Miloš Milutinović je najbolji strelac prvog takmičenja za Kup evropskih šampiona. Njegovih osam golova svrstavaju ga među najefikasnije strelce u istoriji ovog elitnog takmičenja.

Partizan su, kao prvi trener, vodili i stranci. Geza Kaločaj 1957/58. i Lotar Mateus 2003. godine. (Ilješ Špic je uzeo jugoslovensko državljanstvo.)

U šampionatu 2002/03. Partizan je postao šampion države sa 19 bodova prednosti u odnosu na Crvenu zvezdu, koja je bila druga. To je u toj sezoni bila najsuperiornije osvojena titula nacionalnog šampionata na našem kontinentu.

Naš bivši igrač Velibor Bora Milutinović, najmlađi od trojice braće, uz Miloša i Milorada, bio je selektor Meksika, Kostarike, SAD, Nigerije i Kine. Sa svih pet reprezentacija je izborio kvalifikacije za završni deo pet svetskih šampionata. Po tom rekordu niko mu nije ravan u svetu.

U takmičenju za Kup evropskih šampiona 1963/64. – Puškaš, Altafini, Macola i Vladica Kovačević – delili su, sa po 7 golova – prvo mesto kao najefikasniji igrači te sezone u KEŠ-u.

Godine 1992. za reprezentaciju Jugoslavije nastupalo je devet igrača Partizana – Pandurović, Stanojković, Vujačić, Petrić, Milanič, Novak, Jokanović, B. Brnović, Mijatović.

Najviše gledalaca jedne utakmice na kojoj je nastupao Partizan bilo je 25. decembra 1955. godine. Na prepunom stadionu Reala u Madridu, utakmici protiv Partizana u Kupu evropskih šampiona, prisustvovalo je 120.000 ljudi.

Šestog decembra 1953. godine Partizan je izvojevao najubedljiviju pobjedu u „većitim derbijima“ sa Crvenom zvezdom. Tog dana je bilo 7:1. Partizan i Zvezda imaju po jednu pobjedu sa po 6:1. Partizan je jednom savladao Zvezdu sa 5:0 i jednom 3:0, a Zvezda Partizana sa 4:1 i 3:0.

Većiti rivali su igrali neke utakmice pojačani igračima iz susjedstva. Tako je Rajko Mitić iz Zvezde bio pojačanje Partizana na prvoj turneji po Sovjetskom Savezu. Stjepan Bobek je pojačao Crvenu zvezdu na utakmici protiv Ujpešt Dože (2:0). Marko Valok je bio pojačanje Zvezde na turneji po Brazilu, Argentini i Urugvaju.

Dresove Partizana nosila su trojica braće Milutinovića – Miloš, Milorad i Bora. Boje Partizana su branila po dvojica braće Pajević – Božidar i Mišo, Čebinci – Zvezdan i Srđan, Prekazi – Ljuan i Dževad, Petrovići – Slobodan i Mikan, Bajovići – Milorad i Miodrag, Brnovići – Dragoljub i Branko, Đorđevići – Bora i Boško, pa opet Brnovići – Bojan i Nenad...

Za Partizan je nastupalo i nekoliko očeva i sinova. Najpoznatiji su Bjekovići – Nenad i Nenad junior, Rašovići – Branko i Vuk, Paunovići – Blagoje i Veljko. Naš dragoceni igrač Pavle Grubješić nije imao sreće da doživi igre svog sina Nikole, prvotimca Partizana.